HIBURU MANDE
Nga So Uyingga Ngu, Yuda Simoo Bare Krayisro Nowoondoyemo Hamoo Teyingo, Nguro Mande

Hibururo Mande Tabango

Nga so uyingga nga ngu, Yuda oni onendo newendemonggo, Yisas Krayisro newendemo hamoo oorengo teyingo, nguro nakangoro, soweyootoyi oorowuyingo. Yuda oniro mande ngu oowooyi Hiburu, noorendo ene goweye sanggawero ngu, noore ngundiro eteto. Nga so uyingga nga ngu, noore watayi kini, onendo nakangoyingo, ngu oni simoo bare ngu Yisasya mundi tero, ene nowoondoyemo hamoo teyingo oni simoo bare kowuri urungga oorengo yunoyingo. Ngu Hiburu mande eyingo oni ngu. Ngundiro kowuri ngu kenoro ingoro, nguro ene enengo osi sambayebo yambo mande teyingo, nguno oorowutenggo. Ngu muringgano nguno, oni ene nga so uyingga nga, nakangoyingo. Nguno ene etuyerootoni, ngu ingoro, ene komo oo gome ero ngu, ene komo enengo osi sambayeboro muri ngu yokowanggo. Yisasnonggo nangge ngu, ene mete nenengo oorengo Anut doongeyimo tunootewanggo. Yisasdo nangge ngu, ene guranangge ngu, Anut Nangoni oorengo ngu, ene awuno oorengo. Ene Engel oni, ko Anutro ingondudu eyingo oni, Moses nguya ngu bodaga nangge awuno. Ene ngundiro ero etuyeroro, ngu muringgano, nguno

ngu, ko gome tero, nguno Anutno wooro guradiro guradiro yeweroyi. Ngungga ngundo, ene hoorooweyerootoni ngu, ene Anut doongeyimo gome nenengo tunooteweroyi nguya kini. Ngu Yisas Krayisno nangge. Ngu Anutdo noorengo weti mbumbuwa andangeweroyi ingoote. Ndadiro nguro, Yisas Krayis ngu, ene Anutno wooro yeweroyi nguro tabango koreteyingo urungga oorengo. Nguno ngu, noore awanani Anut nguro kandeyi koondosina suwooyi sano bibitero oruweroyi. Ngu muringgano nguno ngu, noore muri kurimi ngu yokoro, noore Yisasro nowoondonanimo hamoo teyingo, ngu hamoo oorengo tewa.

Nga bukga ngaro mandeni gumi gumi, ingoweroyi ngu ngandiro.

* Nga so uyingga nga nakangoyingo oningga, ngundo kambayeroyingo mande ngu, Yuda oni simoo bare yunoyingo. 1:1-3.

* Engel oni ngu oo urungga kini, ene Yisas ngu oo Urungga oorengo. 1:4-2:18.

* Yisasdo hamoo oorengo Moses dagaro, ko mande yanggango oni simoo nowoondoyemo hamoo ma teyingo, nguro eyingo. 3:1-19.

* Anutro oni simoo bare nguro kengeyingo ngu guradiro. 4:1-13.

* Krayis ngu noorengo wooro yeyingo nguro tabango koreteyingo, ngu awuno oorengo. Wooro yeyingo oni gidarega ngu Krayis newendemo. 4:14-7:28.

* Yisasdo ngu noorengo oore keta gura goosooyingo. Ngu ooregano nguno noore Anutno oorowuweroyi. Ngu oorega ngu, oore

kurimingga ngundiro kini. Oore ketangga ngu gome oorengo. 8:1-9:28.

* Yisasro sidu darowo ngu noorengo wendoyingo, ngu gome oorengo. Anutno wooro gidarega yetenggoku, ngundiro kini. 10:1-31.

* Kurimi oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, nguro mande yanggango yoro oriyingo. Mande gura ngu ngandiro, enengo nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu komo suwooyi sano yanggango dowooya urungga tunooteya oriyi. 10:32-39.

* Ene ngandiro eyingo, noore ngu komo nowoondonanimo hamoo teyingo ngu, oni koretero nowoondoyemo hamoo teyingo ngu, keyerowato. Oni onendo kuri kurimi oorengo, ene Anutro nowoondoyemo hamoo teyingo. 11:1-12:29.

* Mande gura gura, ko noorengo mande nga tero, ngu temukoweroyi, nguro ngu gome, nguno mande eweroyi. 13:1-25.

Anut ro Nangoni, Ngundo Noore Mande Yunoote

1 Kurimi oorengo, ngu naruno, Anutdo enengo ingondudu eyingo onino etoni, ngundo noore Yuda oniro osi sambananimo, enengo mande wesiyoro, eyingo. Naru songo songomo, ingondudu eyingo oniro mandeye gura gurano nakangoyingo, ko enengo muriye gura gura teyingo, ngundo osi sambananimo, ngu Anutro ingonduduni etuyeroyingo.

2 Ngundiro nangge, ataga naru wengamo ngano, enengo Nangonimbo, nooreno mandeni

wesiyoro ete. Kurimi oorengo, Nangoni kandeyimo, Anutdo merani meranimo, oo bidodo merako sambono nguya yeyingo. Ngundiro merangga etoni ngu, Anutdo, enengo Nangoni, rogo teworomu, naru wengamo, ngundo oo sitowi bidodo yowa.

3 Enengo Nangoni, ngundo Anutro yanggangoni duridarini, ngu noore etuyeroote. Ene Anut ngundiro oorengo ootooro, nguro enengo mandeni ngu yanggango oorengo. Ngundo ngu, oo bidodo sambono merako nguya oorootenggoku, ngu yanggango teyunootoni oorootenggo. Ene noorengo weti mbumbuwanani andangeyunoro, ngunonggo ene noorengo oore yeyunoro, sambono ooreyingo. Arisa, sambo endemo, ene Anutro kandeyi metemi bingaminidodoga ngusina bibiteyingo.

Anutro Nangoni Nguro Yanggangonimbo Sambono Oni Nguro Yanggangoye, Ngu Dagate

4 Anut Nangoni, ngundo sambono oni ngu bidodo dagayeroote. Anutdo Nangoni oowooyi urungga bingaminidodo inootoni, ngundo ngu, sambono oni oowooye nguya dagayeroote.

5 Noore ingootetoku, Anutro mandeno, Anutdo sambono oni, nguno mande ngandiro ma eyingo. Kini, enengo nangonimboya eyingo.

Ge nangge noro nangone. Ataga no gengo awangge tunooteteno. (Sam 2:7)

Anutdo sambono oniya ngundiro ma eyingo. Kini, enengo nangonimboya eyingo.

No enengo eweyi oodoowe, enendo noro nangone oruwa, eyingo. (2 Samuwel 7:14)

6 Anutdo enengo Nangoni oorengo, ngu merako ngano soweyowero ingootoni, ko ombuweroyimboro, nguro mandenimo, ngandiro ko eyingo.
Nenengo sambono kirikiri oni ngu bidodo, komo eneno yambo mande teyariyi, ero eyingo. (Dutoronomi /Lo 32:43)
7 Anutro mandeno, ene sambono kirikiri oniya ngandiro eyingo.
Anutdo enengo sambono oni yoyeni, doogo oororo omburo teteku, ngundiro tunooteyingo. Anutdo enengo sambono, oni ene de soru urungga dero, imakero dedeku, ngundiro yoyeni tunooteyingo, ero eyingo. (Sam 104:4)
8 Ene Anutdo Nangonimboya ngandiro eyingo.
Anut, gengo yanggangongge ko oo sobowooteku, nguro muri ngu sugi sugi oruwa. Gengo oni simoo bare sobowooteku ngu, ge muri nenengo nangge wirikoote.
9 Ge oni simoo baredo muri gome tetenggokungga, ngu kenoro, nguro ene gome oorengo ingoote. Ngundiro nguro, ge oni simoo baredo muri biyomi tetenggokungga, ngu gome ma ingoro yokoote. Ngungga nguro, muri damoni, nondo no gengo Anut, no gengo rogo tenggunoro, gengo oowoongge bingami oorengo okooteno. Ngundiro nguro, gengo oowoongge, ngundo oni gidega oowooye ngu dagayeroote. Nguro ngu, ge oni oni tewa, ero eyingo. (Sam 45:6,7)
10 Anutro mandeno, Anutdo mande gura nangonimo eyingo.
Kurimi oorengo, ge Oo Simburi Urungga, gedo mera bidodo yetoyi, yanggango ooroote.

Sambo nguya kandegebo yeyingo.
11 Ene eme sambo mera yomburiyerootoyi,
towi soroni kurimi, ngundiro tunootewa. Ene
ngundiromu, gedo nangge sugi sugi oruwa.
12 Onindo towikumba kurimi andangero yokoro,
metemi yemutenggoku ngundiro, ge sambo mera
nguya, ngundiro andangero yokoro, gura yewa.
Ene ge guradiro ma tunootewa. Naru bidodo,
gedo nangge sugi sugi ngundiro oruwa, ero
eyingo. (Sam 102:25-27)
13 Anutdo sambono oni nguya ma eyingo, ene
nangonimboya ngandiro eyingo.
Ge no kandene metemisina musiyo yanggan-
gododo, nguno bibitero oode, kootuyisina,
gengo mundi oni ngu yoyeyi, ge nowoon-
dogemo uwanggo, ero eyingo. (Sam 110:1)
14 Anutro sambono oni, ngu oone? Sambono
oni ngu bidodo yuka nangge. Ene Anutro ko
terorootenggo. Anutdo ngu soweyerootoni, oni
simoo bare hoorooweyerootoyi, Anutro nowoon-
doyemo hamoo teyingo, tunootewanggoku ngu,
Anutdo ene ko yoyowa. Ngundiro nguro, Anutro
nangonimbo sambono oni bidodo hamoo dagaye-
roote.

2

Anutdo Noorengo Mbumbuwa Andangero, Ko Yoyoweroyi, Ko Ngu Urungga Oorengo. Ye Gome Ingonda Teyi!

1 Ngundiro nguro, Anut nangonimboro hamoo
mandega nga, noore gome dowooro, mandeni
ingowootoku, ngu ingonduduwooro keyowato.

Ngundiro ma tero ngu, noore Anut yokoro, songo toongero oonootewero oruwato.

2 Noore ingootetoku, ngu kurimi oorengo, Anutdo enengo mamana mande sambono oni nguno etoni, ngundo Mosesno eyingo. Oni gurado nga mandega nga ma keyoro ingoro ngu, oo biyomi tewoku, nguro uriyi ngundiro yowo. Ene oni simoo bare kuri ingowonggo, nga mandega nga Anutro sambono oni ngundo ewonggoku, ngu hamoo oorengo.

3 Ene ngandiro, noore Anutdo yoyoweroyi mandega ngu ingoro, yokoro, yoro nowoondonanimo gome ma siriyowatoku ngu, arisa, Anutdo nguro gumi urungga oorengo yunowa. Anut enengombo noore ko yoyoweroyimboro oore yeyunowoku, kongga ngu urungga oorengo. Oo Bidodo Simburi, ngundo ko yoyoweroyi oorega, ngu oni simoo bareno koretero wesiyoro eyingo. Ngundiro tetoni, oni oowooyingga enengo mandeni ingoro, nowoondoyemo hamoo teyingo. Ngundiro nguro, noore ingootetoku ngu, mandega nga hamoo oorengo, eyingo.

4 Ene Anutro mande ingootoyi, ngu naruno, Anutdo enengo mandegaku yeni yanggango yetoni, oo muri songo oorengo gura onindo ma teweroyimu tero, ko gura gurano nguya, enengo yanggangoni etuyeroyingo. Ene enengo ingondudunonggo Yuka Kundingiyimboro yanggangoni, Kristen oni simoo bare kingo yunooteku, ngu ebe dagadaga yunororoote. Ngundo Kristen oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu yanggango teyunowero. Ngundiro nguro, noore ingootetoku, ngu

mandega nga hamoo oorengo.

Yisasdo Noore Ko Yoyoweroyimboro Oni Koreteyingo Merako Ngano Tunooteyingo

5 Nondo ataga, mera gura kootuyisina tunooteweroyi, nguro mande eteno. Anutro sambono oni, ngundo ngu mera ketangga ngu sobowooyi ero, ma rogo tetoni, ngundo sobowoowanggo.

6 Anutro mandeno kuri oni gurado ngandiro eyingo.

Noore oni simoo bare oowoonanidodo kini. Ndawugaro, ge noorengo ingoro, gome soboyeroote?

7 Anutdo naru ootuwoo bodagano, ge sambono oni, nguro oowooye ngu, oni simoo barero oowooye ngundo ene dagayeroote. Ngu hamoo. Ngundiro nguro, ge oni simoo barero oowooye bingami okoowo. Oni oowooyidodo inooteku murimo, nguno ge oowooyi bingami okoote.

8 Gedo ngu kuri oo bidodo, enendo sobowooni ero, rogo teyingo. Ero eyingo. (Sam 8:4-6)

Yo, Anutdo oo bidodo oni nowoondoyemo yeyingo. Hamoo oorengo, oo bidodo oni nowoondoyemo oorootenggo. Ngundiro nguro, ataga nga narungga ngano, noore oni ma yeyootooye, oo bidodo sobowootenggo.

9 Noore ingootooye, Yisasdo, ataga, oo bidodo enengo sobowoote. Naru ootuwoo bodaga, Anutdo Yisas merako, ngano soweyootoni omburo, ene ngu naruno, enengo oowooyi sambono oni nowoondoyemo oruwo. Anutdo newende noore yunoro, ene Yisas merako, ngano

soweyootoni omburo, oni bidodoboro weti mbumbuwa andangeyunowero kumooyingo. Ngundiro nguro, ene noorengo ogingo urungga koorowooro, kumootoni ngu, asa, ataga, ene duridarini oowooyidodo urungga ooroote.

10 Anut Oo Bidodo Simburi ootooro, ene oo bidodo yeyingo. Ene enengo simoongo nowoondoyemo hamoo tetenggoku, ngu bidodo yoyoro, sambo endemo oorero, eneya gome oorengo gobooro oruwanggo. Ngundiro nguro, ene Yisas yokootoni, ngu ogingo koorowooro kumooro, noorengo wooro gome oorengo yeyunoro, ko kondibo temukoyingo. Anut enengombo ngu kongga ngu teni ero, Yisasno rogo teyingo. Ngu muringga ngu metemi oorengo. Yisas enengombo noore ko yoyoro, Anutno oorowuweroyi nguro simburi.

11 Ene oniro weti mbumbuwa sonowootoni, oni nowoondoye sarayi oorengo tunootetenggo. Ngundiro oni ngu, ko Yisasya awaye guranangge. Ngundiro nguro, Yisasdo eneya konedoboone ewero, nguro oni oni tete.

12 Anutro mandeno, Yisasdo Anutno ngandiro eyingo.

No konedoboonemo, oo bidodo gedo tewoku ngu, wesiyoro ewano. Ene yambo mande tewero yowuruwootoyi, ngu oowoongge bingami okoowano. Ero eyingo. (Sam 22:22)

13 Ene mande gumi gura nguya eyingo.

No nowoondone hamoo teyingo, ngu bidodo Anutno yewano, ero eyingo. (Ayisaya 8:17)

Ene mande gura nguya eyingo.

No oni nowoondoye hamoo teyingo ngu, gedo nunoyingongga ngadodo, nooreya ngano oorooteto. Ngundiro oni ngu, noro simoone. Ero eyingo. (Ayisaya 8:18)

14 Noore enengo simoongo, oni nenengo tunootero, merako ngano oorooteto. Ngundiro nguro, Yisas nguya oni ngundiro tunooteyingo. Ngundiro tero ngu, ene kumooro, Setanro yanggangoni, noore yomburiyeroweroyi, ko kumooweroyi, ngu andangeyingo.

15 Oni simoo bare bidodo kumooweroyi, nguro sosoreyingo. Suwooyi sano, ene merako keta oorootenggoku, ene kumooweroyi nguro sosorero oorootenggo. Ngu muringga nguro, Yisas omburo kumooro, ngu sosoreyingongga ingondudunanimo ngu andangetoni; nguro ngu, noore nowoondonani oni oni tero, imakeyingomo oorooteto.

16 Ene sambono oni hoorooweyeroweroyimboro ma ombuyingo. Kini, ene noore merako oni hoorooweyeroweroyimboro ombuyingo. Anutro mandeno eteku, ngundiro.

Ene Ebaraham osi sembeni ngu hoorooweyerowero ombuyingo. (Ebarahamro osi sembeni oorengo ngu, oni Yisasro nowoondoye hamoo teyingo.) (Ayisaya 41:8-9)

17 Nguro, Yisas ngu oni oorengo noore ngandiro tunooteyingo. Ngundiro nguro, Yisasdo noorengo kowuri koorowooro ingootetoku, ene ngu bidodo ingoote. Ene ngundiro tero, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro sobosobo koreteyingo tero, Anutro ko tete. Ene oni simoo barero nowoondoyi teweroyi oni, ko hamoo

nenengo teweroyi oni nguya. Ngundiro nguro,
ene mete oni simoo barero weti mbumbuwa
andangeweroyi, nguro nguya wooro kundingiyi
yeyingo. Nga naruno ngu, oni ene nenengo
ootooro ngu, ene mete Anutya gobooro siyero
oruwari.
18 Setando, Yisas towootowoongootoni, nguno
Yisas ogingo ingoyingo. Nguro ngu, oni
songombo, nooreno towootowoo tunootetoni
ngu, asa, Yisasdo mete noore hoorooweyeroro,
yanggango yunowa.

3

Yisasro Oowooyi, Ngundo Moses Oowooyi Ngu Dagate

1 Ye Kristen dobookurine, Anutdo noore rogo
yerowoku ngu, noore enengo nowoondonanimo
hamoo tetoni, eneya sambo endemo oruweroy-
imboro. Noore komo Yisasro ingonduduni key-
oro, nguro ingondandangero yootunoro ewato.
Ene Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro
tabango urungga, soweyootoni, omburo, ngundo
noorengo nowoondonani hamoo teyingo, nguro
tabango ooroote.
2 Anutdo enengo ko, nguro Yisas rogo tetoni,
newende bidodo nguno yero ngu keyowo. Ene
kuri Mosesndo newende bidodo Anutro ko, nguro
nguno yero, Iserel simoo bareno ko tewoku
ngundiro.
3-4 Ene Yisasro oowooyi bingami, ngundo Moses
oowooyi bingami ngu dagate. Ngu ngandiro, oni
gurado ya keta gomengga yetoni ngu, onindo
kenoro, ya simburi oningga, nguro oowooyi

bingami ewanggo. Noore ingootetoku ngu, ya bidodo ngu simburidodo. Ngundiro nangge, Anutdo Oo bidodoboro simburi. Moses, ene Anutro newende hamoo teyingo oni guranangge.

5 Anutro ko oni, Moses, ene oni simoo bareno Anutro ko teyingo. Anutdo ene Moses ko gome teweroyi, ngu ene ingoyingo. Mosesro ko urungga ngu Anutro mande wesiyoro etoni, kootuyisina, Yisasno ngu mandega Mosesndo ewoku, ngu engge tunooteweroyimboro, eyingo.

6 Ene ngundiromu, Yisas, Anutro Nangoni, Anutdo eneno rogo tetoni, Anutro oni simoo bare soboyeroote. Yisasdo Anutro mande hamoo keyoro, Anutro ko teyingo. Naru bidodomo, noore nowoondonani hamoo yanggango yero, oni oni tero, Yisasro hahangero sobowooro ngu, asa, noore Anutro oni simoo bare oruwato.

Noore Anut Mande Kootuyinoro Ngu, Noore Eneya Ma Kengewato

7-8 Ye enengo mande kuri ingowonggoku, ngundiro nangge, ataga nguya, Yuka Kundingiy-imboro mande ingoyi. Anutro mandeno, ene ngandiro eyingo.

Ye Anutro mande ataga ingoro ngu, yengo ingondudu nowoondoye yanggango ma gosiyowero, osi sambayebo teyingo, ngundiro ma tewero. Ene kingo merako oruwonggoku nguno, ene Anutro mande kootu inoro ma keyoyingo. Ngu naruno, ene Anutro yanggangoni towoongoro kenoyingo.

9 Dagoma onibi eraya (40) nguno, nondo ene
hoorooweyeroro soboyerootoowe neyoyingo,
nguro ngu naruno, ene noro yanggangone
towoongoyingo.
10 Ngundiro nguro, no ngu oni simoo bare nguya,
nowoondone sanggiri urungga tero eyingo. Ene
no kootu nunoro, noro mande ma keyootoyi
nguro nondo eyingo.
11 Ngundiro nguro, no eneya sanggiri urungga
tero, mande hamoo oorengo sorumimonggo,
ero gosiyowono. No merako musiyo
kengeweroyingga yunowero ingowonoku, ngu
yoyokootoowe, nguno ma uwanggo! Ero eyingo.
(Sam 95:7-11)
12 Ene ye Kristen dobookurine, ye ingonda teyi!
Ye nguro ingonda ma tewanggoku ngu, asa,
ye kewooroyemo, nguno Kristen dobooyegado
newendemo ingondudu biyomi, ngundo enengo
newende hamoo teyingo ngu yokoro, Anut keta
oorootekungga, ngundo mete uri biyomi gumi
yunowero ene yanggangododo oorooteku, ngu
kootu inoro yokowa.
13 Setando kewooronanimo oni gura ganangoro
ngu, newende yanggango gosiyootoni, Anut
kootu inoro yokowaku, nguro ngundiro ma
tewero. Kini, naru bidodomo, noore ko
yanggango tero, Kristen dobookurinani gidega
hoorooweyeroro, nowoondoye yanggango
teyunowato. Noore komo naru guranangge
nanggemo, ngundiro tero oodoowe oororo, naru
wenga tunootewa.
14 Noore Krayisya ko tewero ngu, noore komo
nowoondonane hamoo teyingongga ngu yang-

gango dowooro, ngundiro nangge, oode oororo, kumoowato.
15 Anutro mandeno ngandiro eyingo.
Ye Anutro mande ataga ingoro ngu, yengo ingonduduye nowoondoye yanggango ma gosiyootoyi, osi sambayebo teyingo, ngundiro ma tewero. Ngu naruno, ene Anutro mande kootu inoro, ma keyoyingo. Ero eyingo. (Sam 95:7-8)
16 Oni kuri Anutro mande ingoro, kootu inoyingo, ngu onendo? Ngu oni ngu Mosesndo oni yoyoro, Igip mera yokoro sayingo, ngu oni ngundo nangge teyingo.
17 Anutdo dagoma onibi eraya nguno oneya sanggiri urungga teyingo? Ene oni simoo bare weti mbumbuwa tetenggoku nguya, sanggiri urungga tetoni, nguro oni kini merako, nguno kumootoyi, bingoye nguno oriyingo.
18 Ngu naruno, Anutdo mande hamoo oorengo ero gosiyoyingo, ngu ngandiro eyingo.
No mera musiyo kengeweroyingga, yunowero ingowonoku, ngu yoyokootoowe, ene nguno ma uwanggo.
Ngu mandega ngu wesiyoro ero, ene oneya ewo? Ngu oni simoo bare enengo mande kootu inoro, ma keyoyingo. Oni nguro ngundiro eyingo.
19 Oni simoo bare nowoondoye hamoo ma teyingo, ngu muringga, ngunonggo, ene Anutro musiyo kengeweroyingga, nguno ma uwanggo. Ero eyingo.

4

Anutro Oni Simoo Bare Kengeweroyi

1 Noore nowoondonani hamoo teyingo, ngundo nguya, Anutdo kuri ngu musiyo kengeweroyingga ewokungga nguno oorowuwato. Ngu Anutro mande yanggango gosiyoyingongga ngu, ataga nguya hamoo oorengo ootooro, ene ngandiro eyingo.

Ye mete noro musiyo kengeweroyingga, nguno oorowuwanggo.

Asa, noore komo ingonda tero, Anut tanggeyimo oruwato. Noore nguya nowoondonani hamoo teyingo, ngu yokoro ngu, noore ngu musiyo kengeweroyingga, nguno ma oorowuwato.

2 Noore Anutro mande keta mesarango, ngu ingootetoku ngu, kuri Yuda oni, ngu Igip mera yokoro, oni kini merako oorowuyingo, ngundo nguya, ngundiro ingoyingo. Anutro mandega ingoyingo, ene nowoondoyemo hamoo ma tetoyi, ngundo ene ma hoorooweyeroyingo.

3 Noorengo nowoondonani hamoo tero ngu, asa, noore mete enengo kengeweroyi musiyongga, noore damoni yero, nguno oorowuteto. Kuri, Anutro mandeno, ene ngandiro eyingo.

No eneya sanggiri urungga tero, mande hamoo oorengo ero, gosiyowono. No musiyo kengeweroyingga, yunowero ingowonoku, ngu yoyokootoowe, nguno ma uwanggo. Ero eyingo. (Sam 95:11)

Amana damoni yeyingo naruno, Anutdo oo bidodo yemukoro yokoyingo.

4 Anutro mandeno, sa kandegura gidemboro erayaga nga, nguro onindo ngandiro eyingo.

Sa kandegura gidemboro guranangge, nguno Anut, enengo ko oo bidodo temukoro,

sa kandegura gidemboro erayaga, nguno kengeyingo. Ero eyingo. (Yenisis 2:2)

5 Anutro mandeno, mande gura nguya eyingo. No musiyo kengeweroyingga yunowero ingowonoku, ngu yoyokootoowe, nguno ene ma uwanggo. Ero eyingo.

6 Yuda oni koretero Anutro mande keta mesarango ingoyingo, ene nowoondoyemo hamoo ma tero keyoyingo. Ngundiro nguro, ene ngu kengeweroyi musiyongga nguno ma oorowuyingo. Ene Anutdo kengeweroyi musiyongga, nguno oni gidarega nangge uwanggo. Oni nowoondoye hamoo tetenggoku, ngundo nangge mete ngu musiyongga, nguno uwanggo.

7 Nguro, Anutdo ingoro, ene naru gura ko rogo tewo. Ene naru ketangga, ngu ataga, ero ewo. Kurimi, dagoma oowooyingga yokoro, Anutro mandeno, Anutro Yukani, ngundo Dewitya ngandiro etoni, nakangoyingo.

Ataga ye Anutro mande ingowero ngu, ye ingonduduye nowoondoye yanggango ma gosiyowero. Ero eyingo. (Sam 95:7-8)

8 Kuri, Yosuwando kengeyingo yunootoni ngu, asa, kootuyisina, Anutdo sa gura ma ero yunowo.

9 Nguro ngu, Anutro oni simoo bare kootuyisina, ngu kengeweroyi nguno oruwanggo. Anutdo enengo ko temukoro yokoro, sa kandegura gidemboro erayaga, nguno ene ngundiro kengeyingo.

10 Oni simoo bare Anutro kengeweroyi musiyomo oororo ngu, enengo ko bidodo yokomukowanggo. Kuri, Anutdo, enengo ko kinitetoni ngu, ene

nguya kengeyingo.
11 Arisa,, noore ngu kengeweroyi musiyongga,
nguno oorowuweroyimboro nguro hahangero,
ko yanggango tero oororo, nguno kengeweroyi
musiyomo uwato. Ye komo ingonda teyi! Ye Anu-
tro mandeni ma kootu inowero, Yuda onindo kuri
mandeni ma keyoyingo, ye ngundiro ma tewero.
Ye ngundiro tero ngu, Anutro kengeweroyi
musiyongga, nguno ma uwanggo.
12-13 Anutro mande ngu yanggango oorengo,
ene mete noorengo muri biyomi ngu
yowoorengootoni, keta tunootete. Noore
ingootetoku, duge pirungga kuningo, gide
gide, ngundo oo gome doongooweroyi. Ene
ngundiromu, Anutro mandeni, ngundo duge
pirungga kuningo, ngu dagate. Anutro mandeni,
ngundo mete noorengo nowoondonani,
ingondudunani, newende oorengo ngu
sanggawete. Ene ngundiro sanggawetoni,
noorengo ingondudunani bidodo, ko noorengo
murinani tetetoku, ngu wirikoro bidodo
tunootemukowa. Noore ngu hamoo oorengo,
oo gura Anut doongeyimo ma oongoowato. Kini,
oo bidodo merako ngano oorooteku ngu, ko
noore moondenanimo oorooteku, ngu nguya,
Anut enengombo ngu bidodo ingomukoote.
Ngundiro nguro, emegogo Anut enengombo
noorengo murini tetetoku ngu, bidodo enendo
wirikoyerowa.

Yisas Ngu Noorengo Anutno Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi, Nguro Tabango Urungga

14 Arisa, noore Anutno wooro yeyingo oni
kundingiyi, nguro tabango urungga ootooro, ene
sambo ende newendemo oorero, Anut tanggey-
imo, nguno ooroote. Ngu oningga ngu, Yisas Anu-
tro Nangoni. Ngundiro nguro, nowoondonani
hamoo teyingo mandega, ngu wesiyoro eroroote-
toku, ngu yanggango dowoowato.
15 Ngu Anutno Wooro yeyingo oni kundingiyi,
nguro tabango urungga, ootooro ngu, ngundo
mete noorengo kowuri koorowootetoku,
newendemo ingoro, noorengo nowoondoyi
teyunororoote. Towootowoo gura gura nooreno
tunooteteku, ngundiro nangge, eneno nguya
merako oruwokuno, towootowoo gura gura
ngundiro tunooteyingo. Ngundiromu, ene weti
mbumbuwa ma teyingo.
16 Ngundiro nguro, noore Anut Simbunani,
tanggeyimo oorowuweroyimboro ma
sosorewato. Anut, enengo nowoondoyini ko
sumangeni noore yunoweroyi, nguro ngu,
noore komo eneno oororo, ngu oo erayaga
ngu yowato. Ngundiro tero ngu, noore kowuri
yoro oodooye ngu, enengo nowoondoyi, ngundo
hoorooweyerowa.

5

Noorengo Anutno Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi, Nguro Tabango Urungga, Ngundo Noore Ko Yoyowa

1 Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi nguro
tabango urungga, ngu rogo teweroyi, nguro muri
ngandiro. Anutdo oni rogo tero, enengo kono

yoyetoni, oni simoo bare hoorooweyeroyimboro,
oo gura gura kingo Anut inoro, ene wooro
kundingiyi, noorengo weti mbumbuwa andan-
geweroyi, eneno yeyingo.
2 Ngundiro oningga ngu, ene Anutno newende
hamoo teyingo, naru gura yanggango kini nguro,
ene muri biyomi tewo. Ngundiro nguro, ngu
oningga, ngundo oni muri biyomi tero, metemi
ero ingootenggoku, nguro ene mete nowoondoyi
teyunowa.
3 Ngundiro nangge, ngu oningga ngu, ene
nguya weti mbumbuwa tetoni, ene komo ko-
retero, enengo weti mbumbuwa ngu andangero
Anutno wooro yerogogo, asa, oni simoo barero
weti mbumbuwaye, nguro Anutno wooro kootu
yewa.
4 Oni gura enengombo enengo oowooyi
okooro, ngunonggo Anutno wooro yeyingo
oni kundingiyi nguro tabango urungga, nguro
kongga ngu, enengombo rogo teweroyi, ene
ereremo kini. Anut enengombo, ndawu
oninggado ngu kongga tewero ingooteku, ngu
rogo tete. Ene kuri, Eron oningga, wooro
yeweroyi oni kundingiyi nguro tabango urungga
rogo teyingo, ngundiro.
5 Nguro ngu, Krayis nguya, enengombo
oowooyi okooro, Anutno wooro yeweroyi
kongga, enengombo ma rogo teyingo. Kini,
Anutdo Yisas oowooyi okooro, ngandiro eyingo.

Ge nenengo nangone, ataga, no gengo awangge
tunooteteno. Ero eyingo. (Sam 2:7)

6 Anutro mande bungonggano, ene Krayis
oowooyi bingami okooro nguya, ngandiro eyingo.

Suwooyi sano, ge Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, sugi sugi oodoyi, kuri no Mekisedek rogo tetoowe, ko tewoku ngundiro. Ero eyingo. (Sam 110:4)

7 Yisas merako oruwokuno, ene Anutno kira yanggango ero sendoro, sumoo inoro nguya tetoni, nguro Anutdo ngu kumoongga nguno yanggango inoyingo. Ene enengomboro ingowoku, ngu ene Anut newendemo oodoni, nguro Anutdo enengo kira teyingo, ngu ingoro ene hooroowetoni, ene kumooweroyi, nguro ma sosoreyingo.

8 Ene Anutro Nangoni oorengo. Ngu hamoo. Ene merako oruwokuno ngu, ene ogingo ingoro, ene kumooyingo. Ndadiro nguro, Anutdo rogo teyinoro, ene ngundiya kumooni ero eyingo. Nguro enengo mandeni keyoweroyi muringga, ngu etungoyingo.

9 Yisasdo Anutro ko rogo tero inoyingoku, bidodo temukoro ngu, ene oni nenengo oorengo tunootetoni, oni simoo bare enengo mande ingoro keyootenggoku, ngu hoorooweyeroro, ko yoyowa.

10 Nguro ngu, Anutdo Yisas wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, rogo tero, ene kuri Mekisedek rogo teyingo ngundiro. Eyingo.

Noore Krayisro Nowoondonani Hamoo Teyingo Ngu Ma Yokowato. Nguro Ingonda Tewato!

11 No ingondudu oowooyingga Mekisedek, nguro mande yeno wesiyoro ero, nakangowero. Ngundiro mandega ngu yeno tunoo wesiyoro

eweroyimboro, no nguro oore erewero ko biyomi tetoowe, ngundiro, naru oowooyingga ye sodeyebo nangge mande ingoro, yoro nowoondoyemo ma siriyootenggo.

12 Naru pirungga, ye Anutro mande damoni ingootoyi, nguro nowoondoyemo ma uyingo. Yo, yendo oni gidarega Anutro mande damoni etuyerootoyi, watayi teyingo. Ene ye enengo mande damoni nguro oni gidarega gome nenengo etuyeroweroyi nguya ereremo kini. Ngundiro nguro, oni gidaregado ye etuyerowanggo. Ngu ngandiro. Ye oowari yanggango ma nero, nguro ye nono nangge mete nerorootenggo.

13-14 Oni gura oowari ma nero, ene nono nangge neteku ngu, ene oni buniyo bodaga nonono ngundiro. Buniyo bodaga, ngundo ene oo biyomi, metemi teweroyi, ene watayi kini. Oni kuri urungga tero ngu, ingondudunimo oo biyomi metemi nguya, wirikoro ingoweroyi nguya, urungga tewa. Ngundiro nguro, oni enengo newendemonggo ndawu ooga ngu biyomi, ko metemi teweroyi, ngu wirikoro gome ingootenggo.

6

Noore Nowoondonani Hamoo Teyingo, Nguro Ko Yanggango Tero, Yanggango Dowoowato

1-2 Arisa, naru bidodomo, noore Yisasro mande damoni nangge, ngu ma eroruwato. Ngu ngandiro. Nowoondoye yowoorengoro muri bidodo, oni ma hoorooweyeroweroyi, ngu bidodo kootu inoweroyi, nguro muri, Anutro

nowoondoye hamoo teweroyi, nguro muri; sono
kundingiyi gimuweroyi gura gura, ko kandeye
Kristen oni tabayemo yetoyi kumana yoweroyi,
nguro muri; oni kumooyingo, nguro muri; oni
weti mbumbuwadodo Anutdo wirikoyeroweroyi,
nguro muri; ngu bidodo Anutro mande damoni
nangge. Nguno ngu, noore ngu ingonduduwooro
wesiyoro, naru bidodomo, ma ewato. Kini,
noore komo Kristen oni simoo bare nenengo
tunootero, nowoondonani hamoo teyingo, ngu
yeyi yanggango yero, Anutro oowari nenengo
yanggango yunoweroyi, ngu newato.
3 Yo, ye ngu oo ngu kuri ingootenggo. Ngundiro
nguro, ye komo meyeya, Anutdo oo gidarega ye
etuyerowero tetoni, ye ngu gome oorengo ingoro
nguro ingondudu tewanggo.
4 Kristen oni yowoorengoro, enengo
nowoondoye hamoo teyingo, ngu yanggango
dowooyingo, ngu ooga ngu kootu inootoyi
ngu; arisa,, ndawu oorega oodoni, ngundo
hoorooweyerootoni, enengo weti mbumbuwa
nguro ingoro, ko newende yowoorengowa?
Kurimi, oni nowoondoye hamoo tero, ngu
Anutro mande ingoro ngu, nowoondoyemo
ingootoyi hamoo oorengo tetoyi ngu, Anutdo
enengo Yukani, bayetero yunoyingo. Anut
kootu inoro, ko Yuka Kundingiyimbo oo bayetero
yunoyingoku, ngu bidodo kootu inootoyi, nguro
ogingo urungga yunowa.
5 Ngundiro, oni ngu nowoondoyemo ene kuri
ingootenggoku ngu, Anutro mande ngu gome
oorengo. Oni ene Yuka Kundingiyimbo sunggi
gura gura etuyerootoni kenootenggoku, naru

wengamo, Anutdo oo bidodo sobowooweroyi
narungga, nguro etuyeroyingo. Ene Yuka
Kundingiyimboro yanggangoni nowoondoyemo
kuri ingowonggo.
6 Ngundiro oni ngu, nowoondoye hamoo
teyingo ngu yokoro, Anutro mande kootu in-
ootoni ngu, asa, ene ko omburo nowoondoye
yowoorengoweroyi, ooreni gura kini. Kini,
ene ngundiro muri tetoni ngu, ene Anutro
Nangoni yoro, de omukondino sanggawero ko
ureyi kumooweroyi, ngundiro. Ene Yisas yoro
de omukondino boorowootoyi, onindo yomooyi-
noro mande kootuyisina ko etenggoku ngundiro.
7 Oni simoo bare ene mera ngundiro. Sono
omburo kono simoo baredo oowari miwonggoku,
nguno sorerootoni ngu, asa, Anutdo ngu kono
meranggaku, kumana inoro yeni, oowari gome
enggeyingo.
8 Kono ngu, so biyomi sanggiridodo, ngu
nangge ooretoni ngu, ngu ngandiro, Anutdo ku-
mana biyomi inoro, nguro toongooro kawa.
9 Ye noro Kristen dobookurine oorengo, no
nga mandega nga yengo nakangootenoku, nga
ingoya, ye ingonda teyi! Ene noore yengo
nowoondoye hamoo teyingo, nguro kowuri ma
ingooteto. Ye mera gomenggano oowari gome
ooreteku ngundiro. Yengo nowoondoye hamoo
teyingo, ngundo nguya, ngundiro gome enggewa.
Noore ingootetoku, Anutdo ye hoorooweyeroro,
ko yoyowa.
10 Ene Anutdo muri nenengo nguno, oni simoo
bare bidodo wirikoyeroote. Nguro ngu, yendo ko
yanggango tero, nguno Kristen oni simoo bare

hoorooweyeroro, nowoondoyi teyunowonggoku, ko ataga nguya, teyunororootenggoku, nguro nguya Anutdo ma kabeyerowa.

11 Nowoondone bidodo yanggango yetoowe, yengo nowoondoye hamoo teyingo, ngu komo yanggango dowooya, nguro ko yanggango teya, Anut omburo ko yoyoweroyi, nguro hahangeya sobowooya oriyi. Ye komo ngundiro nangge tero, oororo naru wengamo.

12 Nowoondone bidodo yanggango yetoowe, nowoondoye hamoo teyingo, ngu yanggango yeya, Anutro ko tewero, Anut omburo ko yoyoweroyi, nguro hahangeya sobowooyi. Nondo ye nga oningga, ngaro muri gome tetenggoku, ngandiro tunooteyi ero ingooteno. Ye ngundiro tero ngu, arisa, Anutdo oo bidodo yunowero mandeno ero gosiyoyingo, ngu yororootenggo.

Hamoo Oorengo, Anutdo Mandeni Ero Gosiyoyingo, Ngundiro Teyingo

13-17 Onindo oni guraya hamoo oorengo mande gosiyowero ngu, ene Anut oowooyi yoro ngu ero teyingo. Ngundiro tero ngu, asa, oni mande gosiyoyingonggaku, enengo mandeninggaku yeni oororo yanggango yetoni, oni gurado mandega, ngu ureni uwa. Kuri, Anutdo noore, enengo simoongo, hoorooweyeroweroyimboro mande eyingo. Ene nooreno mande rogo teyingo ngu, ma toongoowa. Nguro ngu, enengo mande ngu yanggango inoro, hamoo oorengo, sorumi ngundiro eyingo. Anutdo Ebarahamno mande ero gosiyoyingo ngu, enengo oowooyimonggo hamoo oorengo, ero eyingo. Ngundiro nguro, oni

gura oowooyimbo Anut oowooyi dagaweroyi ereremo kini. Anutro mandeno, Anut Ebarahamya ngandiro eyingo.

No geno mande gosiyoyingo, ngu ngandiro.
> Hamoo oorengo, no ge kumana gunoro, osi sambage nguya oowooyingga gunowano, ero eyingo. (Yenesis 22:17)

Nguro ngu, Ebarahamndo Anutro mande gosiyoyingo, nguro ene torige ootooro, ma sureyokini yeyingo. Ngundiro nguro, Anutdo eneno mande ero gosiyoyingo ngu temukoyingo.

18 Anutdo hamoo mande sorumimonggo ero, noorengo nowoondonani yanggango teyinowero, nguro oni oo eraya yunowoku ngu ma yowoorengoro yokowa. Ngu ngandiro: sorumimonggo nguya eyingo. Ene kumana yunowero ewoku ngu, hamoo oorengo. Anut ene kundingiyi oorengo, ene godange nguya, ma ewa. Ngundiro nguro, noore kendutero Anut tanggeyimo sodedo oorowutooye, ene hoorooweyerowero sunggi mande ewoku, ngu sobowooro torige oodooye, oo bidodo yunowero ewoku ngu, enengo naruno, engge ngundiro nangge, noore teyunowa.

19-20 Ngu ngandiro, nonggini ngu, nonggini gura woorogongoro yangga ngu yanggango inoote. Ngundiro nangge, noore Anut sobowooro, torige ootooro, enendo sunggi mande noorengo ewoku, nguro nowoondonanimo hamoo tetoni, yanggango teyinowa. Ngundiro nguro, Yisas, noorengo weti mbumbuwaro kumoowoku, ene noorengo Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga tunootero, nguro ene musiyo kundingiyi oorengo sambono ooroote.

Ene nguno uro, noore kawararayerootoni, noore Anut tanggeyimo oorowuwato. Ene noorengo Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga tunootero, sugi sugi ngundiro ko tero oruwa. Ngu Mekisedek oningga, Anutno wooro yero oruwoku, ngundiro.

7

Mekisedek Ngu Anutro Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi Nguro Tabango Urungga, (Het Pris)

1 No Mekisedek, Anutno wooro yeweroyi oningga, nguro mande gidarega yeno ewero ingooteno. Mekisedek ngu, Selam ende, nguro ende oni sobosobo koreteyingo. Anutro murini gome oorengo, ngundo oni bidodoboro muriye dagate. Anut enengombo Mekisedek rogo tetoni, enengo wooro yeyingo oni Kundingiyi, nguro tabango koreteyingo, nguno tunooteyingo. Kurimi oorengo, Ebarahamndo enengo oniya, ende namoraya nguro oni sobosobo koreteyingo, enengo oni oowooyingga nguya ebe utoro, yutoro yowoowetoni satoyi, ene yade yade, ende oorowuwero, oorowutoyi, asa, Mekisedek oororo, Ebaraham kenoro kumana inoyingo.

2 Ngu naruno, Ebarahamndo ebeno oo sitowi gasiyoro yomukoyingoku, ene wata kande eraga ngu teyingo, nguromu wata guranangge, Mekisedek inoyingo. Mekisedek oowooyi nguro muri damoni ngandiro, ko nenengo gome teweroyi, nguro tabango. Selam oowooyi nguro damoni ngandiro, imakeyingo. Ngundiro nguro, Mekisedek Selam ende nguro tabango koretero

rogowooyingo. Nguro ngu, ene nowoondoye yeyi
ayibiyi ingoweroyi, oni tabango.
3 Anutro mande nakayano, Mekisedek
ewenemi, osi sembeni nguya, nguro bisiyoyingo
naruni, ene ma nakangoyingo. Ngundiro nguro,
noore nguya watayi kini. Nguro ngu, noore
Mekisedek nemimbo bisiyoyingo naru, ko
enengo kumooyingo naru nguya, noore watayi
kini. Ene Anutro Nangoni ngu, ngundiro ootooro,
ngunonggo suwooyi sano, ene Anutno wooro
yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga
ooroote.
4 Ataga noore ingootetoku, Mekisedek oni
urungga Ebaraham, oni urungga oorengo,
noorengo sambanani, ngundo ebe ureyingo
naruno, ene oo sitowi gome gomemu yomukoro,
gasiyoro ombuyingoku, nguromu kande eraya
wesoowooro, nguromu guranangge Mekisedek
inoyingo.
5 Mosesro mamana mandeno, Anutdo Li-
wayi, ko enengo osisembeni gidega rogo tetoni,
Pris, wooro yeyingo oni tunooteyingo. Is-
erel oni bidodo enengo oo sitowiyeku wata
kande erayagaku tetoyi, oorooteku, nguromu gu-
ranangge nangge, Pris onindo Liwayi sembeni
wesoowooro, gide ene yunoyingo. Iserel oni
bidodo Ebarahamro osisembeni oorootenggoku,
ngundo ene komo oo ngu wesoowooro, Liwayi
oni naru bidodomo, ngu yunororuwanggo.
6 Liwayi ngu Mekisedek osiyi kini. Nguro
ngu, Mekisedek ene oo kande eraya nguromu
guranangge, Iserel onindo yetenggoku, ngu gumi
yoweroyi, nguya kini. Ngu hamoo. Ene

Ebarahamndo ebe ureyingo naruno, enengo oo sitowi wata kande eraga teyingoku, yomukoro, ombuyingoku, nguromu ene wata guranangge Mekisedek inoyingo. Ngundiro tetoni ngu, Mekisedek, ngundo Ebaraham kumana inoyingo. Ebaraham, ene Anutro mande ero gosiyowoku, ngu yoyingo oni, nguro ene oowooyidodo oo-roote. Ngu hamoo, Mekisedekdo ene kumana inoyingo.

7 Oni kumana yooteku, nguro oowooyi ngu ameno. Ene noore ingootetoku ngu, Mekisedek oowooyi, ngundo Ebaraham oowooyi dagate.

8 Liwayi, ko, enengo osisembeni Anutro wooro yeyingo oni oorootenggo. Ene nguya kumooweroyi oni, oni songo kumootenggoku, ngundiro oorootenggo. Nguro ngu, ene Iserel oniro oo sitowi wata kande eraya tetenggoku, ngu guranangge yootenggo. Ene Mekisedek nguya, nguro oo sitowi guranangge yowoku ngu, Anutro mandeno ene ngandiro eyingo, nguro ene keta ooroote. Eyingo.

9-10 Liwayi ma tunooteyingo naruno, nguno Ebarahamndo oo gumi Mekisedek inoyingo. Ngu naruno, ene kuri ngu oo kande erayaga, nguromu gura Mekisedek inoyingo ngu, ene kuri Liwayi oowooyimo inoyingo. Liwayi nguro soweni, ngundo Anutno wooro yeweroyi kongga ngu kootu hamoo tunootewa. Ngu muringga ngu, ngundiro tero, yade yade oororo, Liwayi oniro naruno nguya, ngundiro teyingo.

Yisas, Ngu Anutro Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi, Ngu Mekisedek Ngundiro

Tunooteyingo

11 Kuri oni simoo bare Mosesro mamana mande ngu yootoyi, ngu mamana mande ngundo ngandiro eyingo. Liwayi osisembeni ngu Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi ngu kongga ngu dowooro tewonggo. Nguro ngu, Liwayi osisembeni oni, nguro Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi kongga, ngundo oni simoo bare yoyeyi, Anut doongeyimo, ene gome tunootewanggoku ngu, asa, ndadiro nguro, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi ngu kootu tunootero, Mekisedek ngundiro, ko Eron ngu ngundiro kini? (Eron ngu Liwayi nguro osiye).
12 Ngundiro nangge, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro ko murini kurimi ngu yowoorengoro, wooro yeweroyi murini keta tunootetoni ngu, asa, mamana mande Anut doongeyimo nenengo tunooteweroyi, nguro muri nguya yowoorengoro keta tunootewa.
13-14 Noore bidodo kuri ingootetoku, noorengo Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas, ngundo Yuda oni soweyemonggo tunooteyingo, Liwayi soweyemonggo kini. Nguro ngu, Mosesndo kuri ingowoku, ngu Anutdo Liwayi soweyemonggo nangge, ngu Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro koyengga ngu rogo teyingo.

Yisas, Anutro Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi, Ngu Mekisedek Ngundiro

15 Asa, nga mande muringga nga, noore tunoo ingooteto. Ataga, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi keta gura tunootewoku (ngu Krayis), ngundo Mekisedek ngundiro tunooteyingo.

16 Mosesro mamana mandeno ngu rogo ma tetoyi, Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi ngu ma tunooteyingo. Kini, Keta sugi sugi oorooteku, nguro yanggango (Anut), ngundo yeni, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, tunooteyingo.

17 Anutro mandeno ene nangonimboro, ngandiro eyingo.

Suwooyi sano, ge Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi oruweroyi, ngu Mekisedek ngundiro. Ero eyingo. (Sam 110:4)

18-19 Mosesro mamana mande kurimi ngu yanggango kini, nguro engge gome ma tunootero, oni simoo bare hoorooweyerootoni, nenengo ma tunooteyingo. Nguro ngu, Anutdo andangero yokoyingo. Anutdo noorengo oore gura goosooyunowoku, ngu gome oorengo. Ngu Mosesro mamana mande ngu dagatoni, ngu ooregano, nguno noore Anut tanggeyimo, mete oorowuwato.

20 Ene ataga ngu, noorengo oore keta gura tunootete. Anutdo Yisas wooro yeyingo oni kundingiyi rogo tero ngu, mande hamoo oorengo eyingo. Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, kurimi ngu ngundiro kini. Anutdo mande hamoo oorengo sorumimonggo kuri ma etoni, ngundo enengo wooro yeyingo oni kundingiyi, ngu yeni tunooteyingo.

21 Ngundiro nguro, Anut enengombo mande hamoo oorengo sorumimonggo ero, Yisas wooro yeyingo oni kundingiyi yetoni, tunooteyingo. Anutdo Yisasya, ngandiro eyingo.

No, Anut Oo Bidodo Simburi, geno mande hamoo oorengo gosiyoyingo, ko nondo oo gura ma

tewano. Ge, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, sugi sugi oruwa. Ero eyingo. (Sam 110:4)

22 Ngundiro nguro, noore ingowato. Yisasro sunggi mande keta gosiyoyingongga, ngu hamoo oorengo, Yisasdo sunggi mande gosiyoyingo ewoku, ngu bidodo temukowa. Ngundo mande kurimi gosiyoyingongga, ngu dagate.
23 Kuri, oni Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi oowooyingga oriyingo. Oni kumooweroyi muri ngu eneno oruwoku, nguro ene sugi sugi ko teweroyi nguya kini.
24 Ene Yisasdo ngu ketangga, nguno sugi sugi oruwa. Enengo koni nguya sugi sugi oruwa. Oni gurado Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, Yisas ngundiro, ma tunootewa.
25 Ene ngundiro nguro, ataga, ko kootuyisina nguya naru bidodomo, Yisas ene mete oni simoo barero weti mbumbuwa andangemukoro yokoro, ene ko yoyowa. Ataga, Yisasdo suwooyi sano sambono ootooro ngu, ene Anutro oni simoo bare hoorooweyeroni ero, kirano ero, yenggonangoro oodoni ngu, oni simoo bare Yisasro nowoondoye hamoo teyingo ngu, ene mete Anut tanggeyimo omburo, eneya sugi sugi oruwanggo.

Yisas Anutro Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi Noore Hoorooweyeroweroyimboro

26 Ene Yisas noorengo Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga. Ngundo noorengo kowuri gura gura ngu bidodo hoorooweyeroweroyimboro, Yisas ene kundingiyi ootooro, ngunonggo ene weti

mbumbuwa gura ma tero, enengo newendemo oyimo ma ooroote. Ene merako oni weti mbumbuwadodo nga ngundiro kini. Kini, weti mbumbuwa nguro murini, ngundo ene ma dowoote. Ene sambo endemo oorero, Anut tanggeyimo ooroote.

27 Kuri naru bidodomo, sa naru guranangge nangge, Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, ngundo koretero enengo weti mbumbuwa, nguro Anutno wooro yero, ko kootu oni simoo barero weti mbumbuwa andangewero wooro yeyingo. Yisas ene ngu oni ngundiro kini. Kini, Yisasdo noorengo mbumbuwanani teyingoku, nguro enengombo enengo goweyi yoro, Anutno noorengo wooro yeyingo. Ngu wooro yeyingongga ngu, Yisasdo naru gurananggemo yeyingo. Naru gurananggemo, wooro yero teyingongga, ngundo naru bidodoboro nguya teyingo.

28 Kuri Mosesro mamana mande, ngundo oni rogo tetoni, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, ngu tunooteyingo. Ngundiromu, ene merako oni, nguro nowoondoye hamoo teyingo nguro yanggangoye kini. Anutdo Mosesro mamana mande kuri rogo tetoni, tunooteyingo. Ene kootuyisina, enengo nangoni kirarongo ngu hamoo oorengo, mande sorumimonggo ero gosiyootoni eneno wooro yeweroyi oni kundingiyi, nguro tabango urungga tunooteyingo, ngundo biyomi gura ma teyingo, nguro ene rogo teyingo. Nguro ngu, ene mete noorengo Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi

nguro tabango urungga, sugi sugi oruwa.

8

Yisas Noorengo Anutno Wooro Yeyingo Oni Kundingiyi Nguro Tabango Urungga

1 Asa, nga mandega ngaro ewonoku, nguro
damoni ngandiro. Ataga, noore Anutno wooro
yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga,
ngu Yisas. Ene sambo endemo ootooro, ene ataga
Anutro duridarini, ngu tanggeyimo, bibitero oo-
roote. Ene Anut kandeyi metemisina oowooyi
bingamidodo teweroyi musiyongga, nguno oo-
roote.
2 Ataga, Yisasdo Anutro musiyo kundingiyi
oorengo, nguno Anutno wooro yeyingo oni
kundingiyi, nguro tabango urungga, nguro koni
ngu tete. Onindo yambo ya kundingiyingga ngu
ma yetenggoku ngu, Anut enengombo yeyingo.
3 Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro
tabango ururu bidodo, ngundo oninonggo, oo
gura gura kingo yoro mayero, Anutno inoro
wooro yeyingo, nguro koye ngundiro teyingo.
Noorengo Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi,
nguro tabango urungga, Krayis, ene nguya, komo
Anutno wooro yeyingo.
4 Ndadiro nguro, Yisas ene Liwayiro soweye-
monggo ma tunootetoni ngu, Mosesro mamana
mandeno, wooro yeweroyi, ko nguro eteku
ngundiro, Yisasdo merako ngano ootooro ngu,
ene wooro yeyingo kongga ngundiro, ngu ma
tewa. Ndadiro nguro, ene merako ngano Anutno
wooro yeyingo oni kundingiyi oowooyingga,

Mosesro mamana mande keyoro, Anutno wooro yero, oo gura gura Anut inoyingo.

5 Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, merako ngano oorootenggoku, nguro koye ngu namoko Yisasro koni, yambo ya hamoo sambo endemo oorooteku, ene ngundiro kini. Noore nga mandega ingootetoku, ngu hamoo, ndadiro nguro, Mosesndo towimbo Anutro yambo ya kundingiyi yetoni ngu, Anutdo eneya ngandiro eyingo.

Ge ingonda te! Ge towimbo yambo ya kundingiyi yewero ngu, ge purimo oruwoku naruno ya gabogaboyi etunggerowonoku, ge komo ngundiya ye! Ero eyingo. (Eksodas 25:40)

6 Ene Yisasdo Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro ko teyingo. Enengo koningga, ngundo merako ngano, Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro koye, ngu hamoo oorengo dagayeroote. Ndadiro nguro, Yisasdo merako simoo bare nguya, Anutya kewooroyemo, kawarara tero ooroote. Nguno ngu, Anutdo sunggi mande keta ero gosiyoro noore yunoyingongga, ngundo sunggi mande kurimingga, ero gosiyoyingo, ngu hamoo oorengo dagate.

Sunggi Mande Keta Gosiyoyingo, Ngundo Sunggi Mande Kurimi Gosiyoyingongga, Ngu Dagate

7 Sunggi mande kurimi, ngundo oni hoorooweyeroweroyi, nguro yanggango kini, nguro ene Anutdo oo tero ewoku, ngundiro gome ma enggeyingo. Ngundiro nguro, Anutdo ngu

kenoro, ingoro yokoro, oni simoo bare merako,
ngano oorootenggoku, nguno ene sunggi mande
keta ero gosiyoro yunoyingo.
8 Sunggi mande kuriminggakuno, Anut ene
ingooteku, Yuda oni simoo bare enengombo ngu
keyoweroyi kini. Nguro ngu, Anutdo ene bun-
gomo mande sanggawero eyingo. Anutdo oni
simoo bare sunggi mande ketangga yunowero in-
goyingo. Anutro mandeno, ngandiro ero nakan-
goyingo.

Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo eyingo.
Nga mandega nga, ye gome ingoyi! Kootuy-
isina naru gurano, no Iserel osisembeni,
ko Yuda osisembeni, nguro sunggi mande
ketangga ero gosiyoro yunowano.

9 Sunggi mande ketangga ero gosiyootenoku nga
ngu, sunggi mande kuriminggа gosiyoyingo, ngu
Iserel osi sambaye yunoyingo, ngundiro kini.
Kurimi, ene Igip mera yokootoyi ngu, nondo
hoorooweyeroro, yodowooro, oore etuyeroyingo.
Ngundiro tetoowe, ene noro sunggi mande ero
gosiyoyingongga, ngu ma keyoyingo. Ngundiro
nguro, no ene kootuyunoro yoyokooteno. Oo
Bidodo Simburi ngundo mande, ngundiro eyingo.
10 Oo Bidodo Simburi ngundo mande gura eyingo.
Kootuyisina, sunggi mande koreteroga kinitetoni
ngu, no Iserel osisambaye, Yuda osisambaye,
nguro mande ero gosiyoyingo, ngu yunowano.
Nondo nenengo mamana mande, ngu enengo
ingonduduyemo yero, nowoondoyemo nguya
nakangowano. Ngundiro tetoowe ngu, asa,
nowoondoye ngu metemi ingoro keyowanggo.
Nondo enengo Anut oodoowe, ene nono yambo

mande teroruwanggo. Ene noro simoo bare
tunootetoyi, nondo ene hoorooweyerowano.
11 Ngundiro nguro, yengomo yengomo
dobookuriye konebaye ma etuyerowanggo. Ye
komo Anutro muri ngu ingoyi. Kootuyisina, ngu
naruno, noro oni bidodo oowooyedodo, ko, oni
oowooye kini, ngundo noro murine ngu gome
oorengo ingowanggo.
12 Nondo nowoondoyi teyunoro, enengo sumange
teyunoro, weti mbumbuwaye andangeyunoro
yokoro, enengo muri biyomi tetenggoku, ngu
kabeteyunowano. Eyingo. (Yeremayiya 31:31-34)
13 Anutno sunggi mande ketangga ero
gosiyoyingo nguro etoni, ngu naruno, ene sunggi
mande gura kuri ero gosiyoyingo ngu, ataga,
ngu kuri biyomi ngundiro tunootete. Ngundiro
nguro, ngu sunggi mande kuriminggа ero
gosiyoyingo, ngu kurimi oorengo tunooteyingo.
Ngundiro nguro, naru bodaga nangge oode, ene
kinitewa.

9

Merako Nguno Yambo Mande Teweroyi Nguro Muri, Ko Sambo Endemo Yambo Mande Teweroyi Nguro Muri

1 Sunggi mande koretero ero gosiyoyingo
nguno, Anutdo oni simoo bare yambo mande
gidarega teweroyi, nguro mamana mande
yunoyingo. Ene towimbo yambo ya yeweroyi,
nguro muri nguya etuyerowo.
2 Anutdo ngundiro etoni, Mosesndo towimbo
yambo ya oo ewoku, ngundo ngundiro yeyingo.
Ngu towimbo yambo yangga yeyingo, nguno

towi erayagobo pawangoyingo, ngu newendemo yeyingo. Towimbo yambo yangga ngu newendemo utoyi ngu, gumi koreteroga ngu oowooyi, ya gumi kundingiyi eyingo. Ngu ya gumi kundingiyimo, soru himi musiyomo ootooro, ko yaba gura ngu sanganimo oo manongoyingo kundingiyi, Anutno wooro yeweroyi, nguro musiyo oruwo, eyingo.

3 Ya gumi newendemo nguno towi pirunggado wemboongeyingo. Ya gumi newendemo ngu oowooyi, musiyo kundingiyi oorengo, eyingo.

4 Ngu musiyo kundingiyi oorengongga, nguno wooro yeweroyi nombo kundingiyi musiyo, ngu oruwo. Ngu nomboga oo wadori gomemu (gol), ngundo doobengoyingo, ngu musiyonggano, Anutno ndindingododo wooro gome yeyingo. Ngu musiyo kundingiyi oorengo, nguno Anutro sunggi mande ero gosiyoyingo, nguro Pawus kundingiyi nguno oruwo. Pawus kundingiyingga oo wadori gome (gol), ngundo doobengoyingo. Pawus kundingiyi newendemo oo gidega nguno oorooteku: (gol) kumbega ngu newendemo oowari kundingiyi sambononggo ombuyingo, ngu oowooyi Mana ngu oodoni; Eronro usudogo dowootoni, ngunonggo didani ooreyingonggaku nguno oodoni; ko digi sosi erayaga, nguno Anut enengombo mamana mande nakangoyingo ngu; oo ngu bidodo Pawus kundingiyi ngu newendemo oruwo.

5 Sunggi mande ero gosiyoyingo, nguro Pawus kundingiyi, ngu sanganimo Anutro sambono oni gabogaboyari eraya, wireyari ebe dowoodowootero, Anutro duridarini etuyeroro

oruwori. Sambono oni gabogaboyi musiyongga ngu newendemo, Anutdo oniro weti mbumbuwa andangeweroyi nguro oo musiyo. Ene no ngu, oo nguro muri damoni wesiyoro tunoo eweroyi, anangu ereremo kini.

6 Ene towimbo yambo ya kundingiyi yeyingo, ngu gumi eraya, nguno oo ngu bidodo, enengo musiyomo musiyomo rogono oodoni ngu, arisa, naru bidodomo Anutro wooro yeyingo oni, yambo ya gumi koreteroga, nguno enengo ko teroruwonggo.

7 Nguro ngu, Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, ngundo dagoma guranangge nanggemo, tambu guranangge towimbo yambo ya nguro musiyo kundingiyi oorengo, nguno uyingo. Ngu naruno, wooro yewero nusako ureyingo, nguro sidu darowo yoro, musiyo kundingiyi oorengo nguno uro, koretero enengo weti mbumbuwa tewoku, ngu andangeweroyimboro, nguro Anutno wooro yero, ko kootuyisina oniro oo biyomi ma ingoro tewonggoku, nguro ene ngundiro wooro yeyingo.

8 Yudaro yowuru yano yambo mande teweroyi naruno, nguno yuka kundingiyi, ngundo gabogaboyi noore etuyeroyingo, noore oore gurano musiyo kundingiyi oorengo, nguno nenengo uro, Anutno yambo mande teweroyi, ereremo kini.

9 Towimbo yowuru yangga nguro mandeni damoni, ngu ataga naru ngaro oo gabogaboyi ngundiro. Kuri, towimbo yowuru yano nguno ene Anutno oo gura gura kingo inoro, ko wooro gura gura nguya, eneno yeyingo. Nguro ngu, oni Anutno yambo mande tewero ngu, ngu

muri kurimingga, ngundo oni nowoondoye gome sarayi oorengo, yeyi ma tunootewa.
10 Kini, ngu mamana mande kurimingga ngu goweye sobowooweroyi nangge. Ngu ngandiro. Nga mamana mande kurimingga nga ngu, ene oni simoo bare hoorooweyeroweroyimboro, Anutdo yunoyingo. Asa, kootuyisina, ene oore gome oorengo ketangga etuyerootoni, eneya nowoondoye gobooro yero oruwanggo. Oowari ko sono mete neweroyi nguro muri, ene goweye sobowooweroyi nguro mamana mande; ko gome sarayi oorengo, Anut doongeyimo tunooteweroyi muringga, nguro mande nguya ooroote.

Krayisdo Enengo Situ Darowobo Noorengo Anutno Wooro Yeyingo

11 Ene ataga Krayis ene noorengo Anutno, wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, ene kuri ombuyingo. Ene merako ngano oo gome gome tunooteyingo, nguro wooro yeyingo oni tabango urungga. Ene ataga, Anutro towimbo yowuru ya nenengo oorengo, nguno noorengo ko teroroote. Ngu yambo ya nenengongga, onindo ma yetoyi, ko merako ngano ma ooroote. Sambo endemo, Anutro yambo yangga oorooteku, ngundo merako, ngano yambo ya oorooteku, nguro muri ngu bidodo dagayeroote.
12 Krayis ene sambo endemo yambo ya kundingiyi hamoo oorengo, nguno uro, musiyo kundingiyi oorengo, nguno oororo, ataga nguya, naru bidodomo ooroote. Ene noorengo weti mbumbuwa andangeweroyimboro wooro yewoku ngu, ene Bulmakawu, Meme nguro sidu

darowo, ngundo ma teyingo. Kini, enengo situ darowo nenengo wendoro, ngundo noorengo Anutno wooro yeyingo. Ngundiro tero, noore yoyootoni, nowoondonani hamoo teyingo oni ngu, eneya suwooyi sano sugi sugi oruwato.

13 Kuri, onindo enengo goweye sobowooweroyimboro, nguro mamana mande toongootoyi, Anut doongeyimo, ene oni nenengo kini ootooro, yambo mandeno ma ombuwo. Ngundiro oni ngundo, Anutro wooro yeyingo oni, ngundo Meme sidu darowo yoro; ko Bulmakawu simoongo sidu darowo yoyingo. Ene Anutno wooro yeweroyi digi yawasa nguno yero, Bulmakawu duriyo yoro, nguno yero, katoyi, dero kinitetoni, ngu nombononggo ngu biruwo yoro, ko, nusako sidu darowo nguya yowuruwooro, oni sanganimo sogi yunoyingo. Nguro ngu, oningga, ngu ene Anut doongeyimo ko sarayi tunootero, ene mete yambo yano ko oororo, Anutno yambo mande tewa.

14 Kurimi ngu, Bulmakawu, Meme nguro sidu darowo, ngundo oni yoyeni, Anut doongeyimo sarayi tunooteyingo. Ngu hamoo. Arisa, Krayisro sidu darowo wendootoni, ngundo noorengo wooro yeyingo, ngundo kurimi oorega, ngu dagate. Yisas merako ngano oruwokuno, enengo endeyoyingo ngu nenengo oorengo ootooro, ene oo biyomi gura ma teyingo. Ngundiro nguro, Anutro Yuka Kundingiyi yanggangododo naru bidodomo oorootekungga, nguno Yisasdo enengombo enengo keta oruweroyi ngu inoro, noorengo Anutno wooro yeyunoyingo. Ngundiro nguro, enengo sidu darowo, ngundo gowe-

nani yomosiyoro, nowoondonani ingondudu ngu bidodo sonowooro, ko, oyimo oo biyomi teyingo, ngu nowoondonanimo oorooteku, ngu bidodo andangeyunoyingo. Ngundiro tetoni ngu, noore, Anut doongeyimo, oni nenengo tunootero, noore Anut yanggangonidodo oorooteku, enengo ko tero oruwato.

Krayisro Sidu Darowo, Ngundo Sunggi Mande Ketangga Ero Gosiyoyingo Ngu Yanggango Inoote

15 Ngundiro nguro, Krayisdo noorengo hoorooweyeroro kawarara teyunootoni, noore Anutya gobooro sunggi mande ketangga ero gosiyoyingo ngu tunooteyingo. Ene kuri kumooro, oni simoo bare ko yoyoro, enengo weti mbumbuwa bidodo andangeyunoro, kuri sunggi mande gosiyowoku, ngu ene sugi sugi oruweroyi, nguro kumana yunoyingo. Ene ngundiro tero, onindo muri biyomi teyingo, nguro sunggi mande kurimingga, nowoondoyemo oruwoku, ngu bidodo andange yunoyingo.

16 Onindo kumooweroyi ingoro ngu, oni enengo oo sitowi ngu, yowero ingoro ngu, asa, ene ngu mandega so uyimo sunggi mande ngandiro nakangowa. Ngundiro nangge, ngu oningga ngu simoongombo ngu sunggi mandega ngu keyoro, awayemboro oo sitowi yowero ngu, arisa, onindo ngu komo gome ingootoyigogo, hamoo oorengo ngu oni ngu kumooyingo.

17 Oni kuri kumooyingo, arisa, kuri enengo sunggi mande ero gosiyoyingongga, ngu yanggango oorengo. Oni kuri sunggi mande ero gosiyoyingo, ngu keta oodoni ngu, arisa, ngu sunggi mandega ngu kingo oruwa.

18 Muri ngandiro nguro, ene oo nusako utoro,
ngu sidu darowo moondoro, ngundo wooro
yetoyi ngu, sunggi mande kuriminggaku yang-
gango yeyingo.
19 Mosesndo Iserel onino, Anutro mamana
mande bidodo wesiyoro yunoyingo. Ngundiro
tero, ene Bulmakawu simoongo, Meme nguro
sidu darowo yoro, sonododo yowuruwooyingo.
Sipsip uyi dagoyi yoro, digunonggo irosara
oowooyi Hisop, ngudodo yowuruwooro gosiyoro,
sidu daro sonono nguno yero, dowooro, Anutro
mandeno (Buk) ko Iserel oni simoo bareno nguya,
sogi oorongooyingo.
20 Ene ngundiro tero, eyingo. Ngu sidu
darowoga, ngundo Anutro sunggi mande eyin-
gongga, ngundo Anutro mande yanggango in-
ootoni, oni simoo bare ngu komo keyootenggo.
Ero eyingo.
21 Ngundiro nguro, Mosesndo sidu darowoku,
Anutro towimbo yambo yano sogi oorongooro, ko
yambo yaro oo teweroyi, yambo mande teweroyi,
ngu bidodomo, ngundiro teyingo.
22 Anutro mamana mandeno, namoko oo
bidodo komo sidubo sogi yunootoyi, ene Anutro
doongeyimo, gome nenengo tunootetenggo.
Nguro ngu, Anutro wooro yeyingo oni
kundingiyi, ngundo sidubo ngu wooro ma yetoyi
ngu, asa, Anutdo oniro weti mbumbuwa ma
andange.

Krayisdo Wooro Yeyingongga, Ngundo Noorengo Weti Mbumbuwa Andangewo

23 Towimbo yowuru ya merako ngano oruwokungga, nguno oo bidodo yeyi sarayi yeweroyi muri tewonggoku, ngu sambo endemo oorooteku, nguro gabogaboyi ngundiro teyingo. Ene Anutdo wooro keta yanggango (Yisas) yeyingongga, nguro rogo tetoni, sambo endemo oo ngu sarayi tunooteweroyimboro.

24 Yambo ya merako ngano, oni enengo kandeyebo yetenggoku, ngu gabogaboyi nangge, yambo ya hamoo oorengo ngu, sambo endemo ooroote. Nguro ngu, Krayis ngu sambo endemo yambo ya oorengongga, oorooteku, nguno ooroote. Ngundiro nguro, ene Anut tanggeyimo ootooro, suwooyi sano ene oniro kawarara teweroyimboro, Anutya ootooro, ngunonggo noore hoorooweyeroweroyimboro.

25-26 Dagoma guranangge nanggemo, tambu guranangge Anutno wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, yambo ya nguro gumi kundingiyi oorengo newendemo uro, oo nusako sidu darowo yoro, Anutno wooro yeyingo. Ene oniro weti mbumbuwa andangeweroyimboro dagoma bidodomo, ngundiro teroruwonggo. Ene Yisas ngu woorongga naru oowooyingga, ngundiro ma teyingo. Kini, ene ataga sambo endemo nguro musiyo kundingiyi oorengo, nguno ootooro, ene oowooyingga ma yeyingo. Ene ngundiro suwooyi sano tero ngu, ene ogingo nguya suwooyi sano koorowooro oodoni, Anutdo amana sambo mera yeyingomo omburo, ko ataga nguya. Ngundiro kini. Ataga ngu, naru namoko wenga kini teweroyimo, nguno Krayis

tambu guranangge merako, ngano tunootero,
enengombo Anutno noorengo weti mbumbuwa
andangeweroyimboro, enengombo wooro
yeyingo.
27-28 Oni simoo bare bidodo, tambu guranangge
kumootoyi, kootuyisina Anutdo oni ko
wirikoyerowa. Ngundiro murimo, Krayis tambu
guranangge oni bidodoboro, weti mbumbuwa
andangeweroyimboro, ene kumooro, oni
simoo bare Anutno wooro yeyunoyingo. Naru
wengamo ombutekuno, ngu ene noorengo weti
mbumbuwa andangeweroyimboro ko ma tewa.
Kini, kootuyisina, tambu erayagaku tunootero
ngu, ene oni nowoondoye hamoo teyingo ngu,
Yisas sobowooro oodoyi, omburo yoyowa.

10

Naru Guranangge mo Krayis Enengombo Anutno Wooro Yeyingongga, Ngu Naru Bidodoboro Yeyingo

1 Yuda oniro mamana mande ngu oo gome
kootuyisina tunootewerroyi, nguro gabogaboyi
nangge. Ene Anutno wooro yeyingo kurimingga
ngu Anutro wooro yeweroyi oni ngundo ngu
dagoma rogowooro simoo barero weti mbum-
buwa andangewero wooro yeroruwonggo. Ene
ngu wooro yeyingongga, ngundo oniro nowoon-
doye yeni, ma mete tewa. Hamoo oorengo kini.
2 Ene mamana mande kurimingga, ngundo oni
nowoondoye yeyi, gome metemi tunootetoyi, ko,
oniro nowoondoye oyimo oo biyomi ingooteku,

ngu andangeweroyi mete tetoni ngu, asa, wooro gura yeweroyi koni gura nguya kini.

3-4 Ngundiro kini, dagoma guranangge nanggemo wooro ngu yetoyi, enengo weti mbumbuwa teyingo, ko ingororuwanggo. Bulmakawu simoongo, ko Meme sidu darowo, ngundo noorengo oyimo oo biyomi teyingo, ngu ma andangewa.

5 Ngundiro nguro, naru namoko Krayis ngano oniro mbumbuwaboro wooro yeweroyi nguro ombuweroyimboro, ene Anutno ngandiro eyingo.

Ge oniro wooro kurimingga ngu, ko oo kingo duwoo gunoyingongga, nguro ge ma ingoote. Nguro ngu, ge no gowene yeyi guradiro tunootetoni, merako oni goweyi ngundiro tunootewano.

6 Anutno wooro yeweroyi digi yawasa, nguno nusako karo, ko oo kingo duwoo inoweroyi gura nguya, oniro weti mbumbuwa andangeweroyi, nguro wooro yetoyi, ge nguro gome ma ingowa.

7 Ngundiro nguro, Anutno mandeno oni nakangoyingoku, Krayisdo Anutno eyingo.

O Anut, no ngano oodoowe, gengombo ko te, ero nunootoni, ngu no kongga ngu mete tewano. No gengo mandeno kuri noro nakangoyingo, ngundiro tewano. Eyingo. (Sam 40:6-8)

8 Yisasdo mande ewoku, ene Anutno ngundiro ko eyingo.

Gengombo oni mamana mandeno wooro yeweroyi, nguro muri yunootoyi,

ngundiromu, ge enengo wooro yeyingo ngu, geno yero, ko oo kingo duwoo ge gunootoyi, ge nguro gome ma ingoro, ngu teweroyimboro ma ingoote. Ene, gengo onindo, oo nusakobo wooro yeweroyi digi yawasa, nguno karo, oniro weti mbumbuwa andangewero wooro yetoyi ngu, nguro nguya, ge ma ingoote. Eyingo.

9 Ene mande gumi gura ko eyingo.

O Anut, no ngano ootooro, no ko gengombo teni ero, nunowaku ngu, no mete tewano. Ero eyingo.

Ngundiro nguro, Anutdo wooro kuriminggа ngu yokoro, nguro musiyomo wooro keta ene Yisasdo yeyingo.

10 Ngundiro nguro, Anutdo wooro kurimi yeyingongga, nguro muri yanggangoni andangero yokootoni, Krayis enengombo wooro yeyingongga, ngundo wooro guraga nguro musiyo yoyingo. Ngundiro nguro, Yisas Krayis, ene Anutro ingondudu ngu keyoro, enengo goweyibo wooro naru guranangge, naru bidodoboro yeyingo. Ngu wooro yeyingongga, ngundo nowoondonani sonowootoni ngu, sarayi oorengo tunootetoni, ngundo noorengo oyimo bidodo tewootoku, ngu andangero yokootoni ngu, ataga, noore nenengo ootooro, noore mete Anutno yambo mande teroruwato.

Krayis Enengombo Wooro Yeyingongga, Ngundo Mete Noorengo Weti Mbumbuwa Andangewa

11 Kuri, Yudaro wooro yeyingo oni, ngundo naru guranangge nanggemo, ene dikaro, enengo ko wooro yeweroyi ngu teroruwonggo. Ene ngundiromu, wooro kurimingga yeyingo, ngundo oniro nowoondoye kurimingga, ngundo hahangero mbumbuwa teteku, nguro murini hamoo ma andangewa.

12 Ene Krayisdo naru guranangge mo, noorengo wooro yeyingo ngu, naru bidodoboro weti mbumbuwa andangewero teyingo. Enengo wooronggа yeyingo, ngu temukoro ngu naruno, ene sambo endemo oorero, Anut tanggeyimo kandeyi metemi bingamidodosina bibitero ooroote.

13 Ene nguno ootooro, Anut sobowootoni, ngundo enengo mundi oni yoyeni, ene newen-demo uro oruwanggo.

14 Nguro wooro guranangge yero, ene nowoondonani hamoo teyingo, nguro weti mbumbuwa naru bidodoboro andangeyunoro, nowoondonani sonowootoni, noore enengo tunooteteto. Asa,, ataga noore oyimo oo biyomi tetetoku, nguro ma ingowato. Ataga Yisasdo naru bidodomo, Anut doongeyimo, noore nowoondonanimo sarayi oorengo yeroroote.

15-16 Anutro mandeno, Yuka Kundingiyi, ngundo noore etuyerootoni, Anutdo noore enengo rogoyeroro, enengo oni simoo bare kundingiyi oriyi. Yuka Kundingiyimbo nguya ngundiro eyingo.

Oo Bidodo Simburi, ngundo eyingo. Ngu narungga tunootewakuno ngu, asa, no eneno sunggi mande gura ero

gosiyoyunowanoku ngu, ngandiro. No nenengo mamana mande ene nowoondoyemo yetoowe keyootoni; ko enengo ingonduduyemo nguya nakangoyunootoowe, gome ingowanggo. Ero eyingo. (Yeremayiya 31:33)

17 Ene mande gura ko eyingo.

No enengo weti mbumbuwa bidodo teyingo ngu, andangeyunoro yokoro enengo oo biyomi tewonggoku ngu, no kabeteyunowano. Ero eyingo. (Yeremayiya 31:34)

18 Ene ngundiro nangge, Anutdo noorengo mbumbuwa andangeyunoro, kabetetoni ngu, arisa, weti mbumbuwaboro wooro yeweroyi koni kiniteyingo.

Noore Nowoondonani Hamoo Teyingo Ngu Yanggango Yero, Anut Tanggeyimo Oorooteto

19 Arisa, ye Kristen dobookurine, Yisas enengombo kuri wooro yeyingo, enengo sidu darowo wendootoni, nguro, noore mete Anutro musiyo kundingiyi oorengo, ene oorooteku nguno uwero oni oni tero, ma sosorewato.

20 Yo, Yisasdo, enengo goweyi noorengo weti mbumbuwanani andangeweroyi yunoyingo, nguro wooro yero ngu, ene noorengo oore keta yeyunootoni, noore mete nenengo Anutno oororo, musiyo kundingiyi oorengonggano, nguno oorowuwato. Yo, Yisasdo, noorengo wooro yeyunowoku ngu, ene oo gabogaboyi Yudaro yowuru yano, nguro musiyo kundingiyi oorengo, ngu towimbo pawangoyingo, ngu ngundiro. Enendo ngu towingga oomboongero,

noore yoyokootoni, noore mete newendemo uro,
Anutno yambo mande nenengo tero oruwato.
21 Ngundiro nguro, ataga, noore Anutro wooro
yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga,
oorengo ooroote. Ene sambo endemo oorooteku,
ngundo noore Anutro oni simoo bare nowoondo-
nani hamoo teyingo, ngu soboyeroroote.
22 Yisasdo enengo sidu darowo noore nowoon-
donanimo wendoro, sonowootoni, sarayi yetoni,
ngundo noorengo oyimo ingootetoku, andan-
geyunowa. Ngundiro nguro, nowoondonani
Anutno gobooro yero, oo bidodo enendo teweroy-
imboro mande ero gosiyoyingo ngu, noore
nowoondonani hamoo tetetoku ngu, ene komo
ngundiro tewa.
23 Noore Yisasro nowoondonanimo hamoo
teyingo ngu, wesiyoro ero, nguro komo
yanggango dowooro sobowooro, ootooro, nguro
ingonduduye eraya eraya ma yowato. Ndadiro
nguro, noore hamoo oorengo ingootetoku,
Anutdo oo tewero mande ero gosiyoyingo ngu
ingoro, ngu tewa.
24 Noore komo dobookurinanimboro nowoon-
doyi teyunoro, hoorooweyerowero ko yang-
gango tero, enengo ingondudu yokutuyerootooye
ngu, asa, ene nguya oni gidegaro nowoondoyi
teyunoro, muri metemi ngu tewanggo.
25 Noore Kristen dobookurinani nguya,
yowuruwooweroyi muri, ngu ma yokowato.
Oni songombo tetenggoku, ngundiro kini,
noore ingooteto, Krayisdo ombuweroyi, naru
ngu namoko ombute. Ngundiro nguro, noore
dobookurinani nowoondoye yanggango yunoro,

nguro ko yanggango tewato.

Noore Ingonda Tewato, Anutro Nangoni, Ngu Ma Kootu Inowato

26 Ene noore Anutro mande hamoongga kuri in-
goro, nowoondonanimo hamoo tewootoku ngu,
kootuyisina, noore ingondudunonggo endeyoro,
naru bidodomo weti mbumbuwa tewatoku ngu,
asa, weti mbumbuwa andangeweroyi wooro
gura kini.
27 Ngundiro tero ngu, ngundo Anutro mundi
oni ootooro, asa, noore naru bidodomo, Anutdo
ndadiro uri biyomingga wirikoyeroweroyi
naruno yunowaku, ko de nombo ma
kumooweroyingga, nguno naru bidodomo
yoodeweroyi naruno, nguro nguya sosorewato.
28 Oni gurado, Mosesro mamana mande kootu
inootoni ngu, oni eraya ngundi kabusa, ngundo
kenoro, nguro ene bungomo mande sanggawero
ero, asa, ngu oningga, nguro nowoondoyi ma
tetoyi, ngu komo ureyi kumoowa.
29 Nguro ngu, oni ene Mosesro mamana mande
ngu kootu inoro ngu, ene komo nguro gumi ku-
moowaku ngu. Asa, oni ene ndawu oo muringga,
nguno wooro yeweroyi ngu Anutro nangoni
Yisas, ngundo noorengo weti mbumbuwa ngu
kuri andangero, kootu inoro, nguro ngu, sunggi
mande keta ero gosiyoyingo ngu. Yisasdo ngu
noore yoyeni, oni keta gome nenengo oorengo
kundingiyi, Anut doongeyimo yoyeyingo, nguro
ngu, ene Anutro sumangeni Yuka Kundingiyimbo
inowoku, ngu kootu inowaku ngu, asa, oniyooge,
nguro gumi ndadiro biyomi oorengongga ngu

yowa? Hamoo oorengo, ogingo urungga sugi sugi
yororuwa!
30 Anutro mandeno, noore kuri ingootetoku
ngu, Anutdo ngandiro eyingo. Muri biyomi
onindo tetenggoku, nguro gumi teyunoweroyi
ngu, noro ko nangge, eyingo. No nenengombo uri
biyomi, ngu gumi teyunowano. Anutdo mande
gura nguya eyingo.
No nenengo oni simoo bare wirikoyerowano. Ero
eyingo. (Dutoronomi 32:35)
31 Anut yanggangonidodo keta oorooteku,
ngundo noore wirikoyeroweroyi, ngu oo
urungga oorengo. Ngundiro nguro, noore komo
sosoreyingo urungga tewato.
32 Ye koretero Anutro mande keta gome in-
goro, nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu ko
ingoyi. Ngu naruno, ye nowoondoye hamoo
teyingo, nguro bine kowuri urungga yunootoyi,
koorowootoyi, ene ye yanggango dikatenggo.
33 Ngu naruno, ye oni simoo bare ye ke-
wooroko dikaro, yengo nowoondoye hamoo
teyingo, ngundiro nguro, ene ye mande biyomi
yunoro, kowuri urungga nguya, yunootenggo.
Naru gidegano, nguno oni gidaregado, Kristen
oni kowuri yunootoyi ngu, ye kenoro Kristen do-
bookuriye yeyoro, oororo hoorooweyeroyingo.
34 Ye oni simoo bare, Yisasro nowoondoye
hamoo teyingo, nguro ya biyomimo oriyingo, ngu
yeyoro, nguro nowoondoyi teyunoyingo. Naru
gidegano oni nowoondoye hamoo ma teyingo,
ngundo yengo oo sitowi kingo sobibiyoro yootoyi
ngu, nguro ye nowoondoye imakeyingomo oriyi.
Ndadiro nguro, ye kuri ingowonggoku, yengo oo

sitowi hamoo oorengo ngu, sambo endemo sugi
sugi ooroote.
35 Ngundiro nguro, ye Anutno nowoondoye
hamoo teyingo yanggangongga ngu ma kootu
inowero. Kini, ene yengo nowoondoyemo hamoo
gome dowoororuwanggoku ngu, asa, nguro urini
ngu urungga oorengo.
36 Ene ye nowoondoye, Anutdo ko ero
yunowoku, ngu tewero hahangero temukoro
ngu, asa, oo bidodo Anutro mande ero gosiyoro,
yunoyingo, ngu yowanggo.
37 Anutro mandeno, ene ko yoyoyingo oni
Mesayiya, nguro ngandiro eyingo.
Naru ootuwoo bodaga oode, oni merako ngano
ombuweroyiga, ngu ombuwa. Ene naru
pirungga ma sobowoowa.
38 Anutro mandeno, Anutdo ngandiro eyingo.
Noro oni gome nenengo ngu, noro newendemo
hamoo tero keta oruwa. Enengo newendemo
hamoo ngu, woosooro ko oorowuwaku ngu, asa,
no nguro nowoondone biyomi yewa. Eyingo.
(Habakuk 2:3-4)
39 Ene ngandiro nguro, oni Anutno nowoon-
doye ero inootoni, yomburiyerowoku, noore
ngundiro oni kini. Kini, noore oni nowoondonani
hamoo tero keta oruweroyi, ngu sugi sugi yowato.

11

Nowoondoye Hamoo Teyingo, Nguro Muri Damoni

1 Anutno nowoondoye hamoo teyingo, nguro
muri ngandiro. Noore nowoondonani, Anutdo
oo yunoweroyi ngu sobowooro, nowoondonani

yanggango dowoowanggo. Oo doongenanimbo
ma kenootetoku ngu, nowoondonanimbo gome
oorengo watayi tero, ingootooye ooroote.
2 Oni kuri oruwonggoku, ngu Anutro nowoon-
doye hamoo tetoyi ngu, nguro Anut oni oni tewo.
Eyingo.
3 Noorengo nowoondonani hamoo teyingo,
nguno kuri ingooteto, kuri Anutdo etoni, oo sam-
bono ngu tunooteyingo. Ngu naruno, ngu oo
ngu ma tunooteyingomo, ene ngu oo ngu yetoni
tunootetoni, ataga noore kenooteto.

Ebel, Inok, Ko Nowa

4 Ebel, Anutno newende hamoo tetoni,
nguro ene Anutno wooro gome yeyingo. Ngu
woorongga yeyingo, ngundo Keyinro wooro
yeyingo, ngu dagaro gome tunooteyingo. Yo, Ebel
newende hamoo tetoni, nguro Anutdo enengo
wooro yewoku, nguro oni oni tero, ene oni
nenengo ero eyingo. Ebel ngu kuri kumooyingo,
ene enengo newende hamoo teyingo, ngundo
ataga nguya, noore etuyeroote.
5 Inok, Anutno newende hamoo tetoni, nguro
Anutdo ngu yoro sambo endemo ooretoni, ene
ma kumooyingo. Anutdo, kuri ngundiro yootoni
nguro, oni erewero ma kenoyingo. Kuri, Anutdo
Inok yoro sambono ma ooreyingo naruno,
Inok, ene Anutro ingonduduni keyootoni, nguro
Anutdo, ene kenoro oni oni urungga teyingo.
6 Ene oni Anutno newende hamoo ma teteku
ngu, ene Anutro ingonduduni nenengo ma
keyootoni, nguro ngu, Anutdo ma oni oni
tewa. Ndadiro nguro, oni Anut tanggeyimo
oorowuwero ingoro ngu, asa, ene komo Anut keta

oorootekungga, nguro newendemo hamoo teya ngu, enengo ingonduduni bidodo, newendemo nguya bidodo, nguno dowoomomooni. Ngundiro tewaku, nguro Anutdo kumana gome metemi inowa.
7 Anutdo Nowano oo kootuyisina tunooteweroyi nguro etoni, ingoro, nguro ene newendemo hamoo teyingo. Ngundiro nguro, ene wanggo urungga oorengo tero, nguno, enengo bareyi simoongo tengakuriyi nangge yoyoro, wanggo newendemo uro, nguno gome oodoyi, sono tuwi urungga, ngundo ma yomburiyeroyingo. Yo, Nowa ngu Anutro newendemo hamoo tetoni, nguro Anutdo Nowaya oni nenengo eyingo. Yo, Nowaro newendemo hamoo teyingongga, ngundo simoo bare bidodoboro weti mbumbuwaye, ngu Anutdo ngu yootunoyingo.

Ebaraham

8 Ebaraham Anutro newendemo hamoo tetoni, Anutdo negongootoni, ene ende damoni yokoro, mera gura inowero ero inootoni, nguno toongewo. Ebaraham ngu Anutdo mande ewoku, ngu keyoro, enengo mera yokoro, yade yade toongeyingo ngu, ndawu meranggano toongeweroyi ngu, ene ma ingoyingo.
9 Ene newendemo hamoo tetoni, Anutdo merangga inowero mande ero gosiyowoku, nguno oorowuyingo. Ene mera songo oni ngundiro, ene towimbo tookoododo ya nangge yero ootooro, mera gurasina gurasina, oororo omburo tero oruwo. Ene ngundiro oruwoku, ngu mete, ene Anutdo mande ero gosiyowoku,

nguro newendemo hamoo teyingo, kootuyisina
ene mera ngu, ene ko enengo soweni nguya,
ngu mera ngu enengo oorengo yunowa. Nguro
ngu, nangoni Ayisak, ko osiyi Yekob nguya, ngu
merako nguno ngundiro tero oruwonggo.
10 Ene ngundiro ootooro, nguro ene kuri in-
gowoku, Anut enengombo ngu ende urungga
ngu teweroyimboro ooreni ingoro tewoku, ngu
sugi sugi oruwa. Ebaraham ene ende urungga
ngu newendemo uweroyimboro, enengo naru
sobowooro oruwo.
11 Anutdo Seraya nangonggega bisiyowa, ero,
mande gosiyoyingo. Ngundiro etoni, ene, Sera
simoo bisiyoweroyi naruni, ngu kuri kiniteyingo.
Ene, Anutdo mande ewoku, ngu ingoro, ene
newende hamoo teyingo. Ngundiro nguro,
Anutdo Sera yanggango inootoni, ene nangoni
simoongga bisiyoyingo.
12 Ngundiro nguro, oni guranangge Ebaraham,
ngu kuri dogoni yeyingo, nguro kumoowero
namoko tewoku, ene oni bidodoboro osisembeni
tunootetoni, enengo osisembeni ngu sambono
tootu ngundiro tunootero, wendeyino keredi
ngundiro nguya, tunooteroruwanggo. Onindo
nguya, ngu kandangeweroyi ereremo kini.
13 Ngu oni simoo bare nowoondoyemo
hamoo tero, ene kuri kumoowonggo. Ene
merako oruwonggokuno oo gomengga, Anutdo
yunowero mande, ero gosiyoyingo, ngu ma
yoyingo. Kini, ene nowoondoyemo hamoo
tero oodoyi, kootuyisina, Anutdo mande ero
gosiyowoku, ene ngundiro tewa. Ene kuri
nga merangga, ngano oni songomboro mera

ngundiro ootooro, mera bidodomo, oororo, omburo teroruwo. Ndadiro nguro, nga merangga, nga enengo mera oorengo kini. Eyingo.

14 Oni ngundiro mande etenggoku, ngu noore ingowato. Ene enengo mera hamoo sambono, ngu erewewerоyimboro ingootenggo.

15 Ngundiro nangge, enengo nowoondoye ngu, enengo ende kuri oruwonggoku nguno, ko ombuwero ingootoyi ngu, nguro ingoro, asa, ene mete ko nguno yowoorengoro oorowuweroyi, nguro oore moore.

16 Ene ngundiro ma teyingo. Kini. Enengo nowoondoye kuri mera gurano oorowuwoku, ene ngu merangga ngu gome oorengo, ngundo nga merangga nga dagate. Ngundiro nguro, Anut ene ngu oni, ngundo mande eyingo, nguro ma oyimo yoyingo. Ge noorengo Anut, ero eyingo. Ene Anutdo ngu oni nowoondoyemo hamoo teyingo, noore ingootetoku, Anutdo, nguro ende yomosiyootoni oororo oruweroyimboro, yomosiyoyunoyingo. Ngu ende gomengga ngu sambo ende.

17-18 Ebarahamndo Anutro sunggi mande yowoku ngu, ngu ngandiro, Anutdo Ayisakro osisembeni oowooyingga oorengo inowa. Ngundiro nangge, Ebaraham Anutro newende hamoo tetoni, nguro Anutdo Ebarahamya ewoku naruno, ene nangoni guranangge, Ayisak, ngu yoro eneno wooro yeyingo. Ene ngu ingoro, ene Anutro mandeni keyowero mayeyingo. Anutro mandeno, Anutdo Ebarahamno ngandiro eyingo. Ayisakro soweni ngunonggo gengo osisambage

tunootewanggo, ero eyingo.
19 Ene ngandiro ingondudu teyingo. Ayisak
kumootoni ngu, Anutdo mete yokutuwootoni,
ko ootoogewa ero ingoyingo. Ngundiro nguro,
hamoo oorengo, nguro mande adingayi ngu
ngandiro, Ebarahamndo nangoni merenonggo ko
yoyingo. Ero eyingo.

Ayisak, Yekob Ko Yosep

20 Ayisakdo Anutro newendemo hamoo tero,
nguro ene Yekob, Isoo eraga, kumana yunoyingo.
Ngu kumanangga, nguno oo kootuyisina
tunootewerоyi, nguro eyingo.
21 Yekob Anutro newendemo hamoo tero,
ene kumoowero naru namoko tetoni ngu,
enengo nangoni, Yosep simoongo simoo erayaga,
ngu kumana yunoyingo. Ngundiro tero ngu,
ene enengo usudogo sosowoomo penggootero,
Anutno yambo mande teyingo.
22 Yosep Anutro newende hamoo tero, ene ku-
mooweroyimboro namoko tero eyingo. Kootuy-
isina, Iserel onindo Igip mera yokoro saweroyi
nguro ero, enengo wimbuyi yoro, oororo, enengo
merako merengooweroyi, nguro nguya eyingo.

Moses

23 Moses eweyi nemi, Anutno nowoondoyari
hamoo teyingo, nguro Moses nemimbo bisiyoro
kenootori, nangoyari gome oorengo tetoni, yoro,
oongoorootori, kombo kabusa oriyingo. Ene Igip
mera oni sobosobo koreteyingo, nguro mamana
mandeni, ngu ngandiro ewoku, nguro enengo
mundi oni Iserel oniro simoo buniyo bobodi, ngu

bidodo ureyi kumoomukowanggo, nguro ene ma
sosoreyingo.
24 Mosesndo, Anutro newendemo hamoo
teyingo. Ene kuri oni urungga tetoni ngu,
onindo eneya Igip mera, nguro oni sobosobo
koreteyingongga nguro namboni ngu nangoni,
etoyi, ingoweroyi ngu yokoyingo.
25 Kini, ene Anutro Iserel oni nguya, kowuri
yowero ingoyingo. Ene mera ngaro muri naru
bodaga nangge oruweroyi, ngu keyowero ma
ingoyingo.
26 Onindo ene bungomo mande sanggawero,
kowuri inootoyi; Mosesndo ngu kowuri ngu
bidodo koorowooyingo. Ngungga ngu, Krayis,
noore ko yoyoweroyi oningga, ngundo noorengo
kowuri koorowooyingo. Ngundiro nguro,
ene newendemonggo ingowoku ngu, kowuri
koorowoowoku kongga, ngundo digi beye
oo gome gome Igip merako oorooteku, ngu
bidodo dagayeroote. Ngundiro tero ngu, ene
kootuyisina, Anutdo uri metemi sambono
oorooteku, inoweroyi, nguro ingowo.
27 Moses Anutro newende hamoo tero, nguro
ene ootoogero, Igip mera yokoro oorowuyingo.
Ene mera nguro oni sobosobo koreteyingo, nguro
sanggirinimboro ma sosoreyingo. Kini, ene
newende yanggango ootooro, Anutdo ko rogo
tero inowoku, ngu kongga ngu teroruwo.
28 Mosesndo Anutro newendemo hamoo tetoni,
nguro ene Anutdo oo ewoku, ngu keyoyingo.
Ene Iserel oni simoo bareno etoni, Sipsip yutoro,
sidu darowo yoro, yamuko kembe dabemimo,
sogi oorongootoyi, nguro ngu, sambo endemo

onindo oni yureyi kumooweroyimboro omburo ngu, Anutro sunggi yamukono oodoni kenoro ngu, asa, simoo gogoro ngu yano oorootenggoku ngu dagayeroro, ene ma yureyi kumooyingo.

Iserel Oni Oowooyingga Oorengo Yanggango Nowoondoye Hamoo Teyingo

29 Iserel oni Anutro nowoondoyemo hamoo tetoyi, nguro Anutdo Wendeyi Dagoyi, ngu toongootoni, mera ariyetoni, nguwoore urooreyingo. Ene Igip mundi onindo Iserel oni yoyowero, kendutero, ene nguya sono koongeyingo musiyongga, nguwoore ene towoongoro, oororo, ene sono nero kumoomukoyingo.

30 Iserel oni Anutro nowoondoyemo hamoo tetoyi, nguro Yeriko endemo digibo oonggoo pawa teyingo, ngu sa kandegura gidemboro eraya, ngu pawangoro endeyoroodoyi, asa, digibo oonggoo pawa teyingo ngu, tookero soreyingo.

31 Yeriko endemonggo, ooreko ooreko bare oowooyi Rehap, ngu ene hamoo ingoyingo, Anutdo hooroowenerowa. Ngundiro nguro, ene Iserel oniro, oni bagayeroweroyi, torige endemo mayero, oo bidodo kenowero mayetori ngu, ene hoorooweyeroyingo. Ngundiro nguro, ene oni simoo bare nowoondoyemo hamoo ma teyingo nguya, ma oonooteyingo.

32 Ngundiro nguro, nondo ataga, ndadiro mandega soweyoro ewano? Kini. No Gidiyon Barak, Samson, Yepita, Dewit, Samuwel, ko Anutro ingondudu eyingo oniro nguya, mande eweroyi, naru kini.

33 Ngu oni ngu, ene Anutro nowoondoyemo
hamoo tetoyi, nguro ene mera oni sobosobo
koreteyingo oni ururu oowooyingga, nguro me
oni nguya oowooyingga oorengo, nguro me eb-
eye dagayingo. Ene, Iserel oni simoo bare
yanggango soboyeroro, mande hamoo nenengo,
ero oruwero teyingo. Nguro ngu, ene Anutdo
oo yunowero mande, ero gosiyowoku, ngu
yoyingo. Oni gidarega nusako koki oowooyi
Layon, ngu manggowo ukingootoyi, ngundo ene
ma yureyingo.
34 Ene Anutro nowoondoyemo hamoo tero ngu,
oni gidega de nombo urungga ngu wemooro,
sobiyoro sodedo satoyi, nguro mundi onindo
dugebo ma yurewanggo. Oni gidarega kiyayi
yeyingo ngu, ko yanggango yoro, ene yang-
gango ebe ureweroyi oni tunooteyingo. Ene
oni gidaregaro me oni, mera guranonggo ngu
oweyeroyingo.
35 Oni gidarega kuri kumooyingo, ngu ko
keta ootoogetoyi, nanamoyembo ko yoyoyingo.
Ene nowoondoyemo hamoo teyingo, oni
gidarega nguro mundi oni, ngundo yoyoro,
ya biyomimo yoyero ngu, ogingo urungga
oorengo goweyemo yunoro, ngundo yoyeni,
mande etoyi, noore nowoondonanimo hamoo
teyingo, ngu yokoro, Anut kootu inoyingo, ero
eyingo. Ngundiro etoyi ngu, asa, ene ogingo
yunootenggoku, ngu yokootoyi, kingo sawanggo.
Ene oni oowooyingga enengo nowoondoye
hamoo teyingo ngu yanggango dowooro, nguro
kumooyingo. Ndadiro nguro, ene ingoyingo,
kootuyisina, ene keta ko ootoogero, Anutya

sambo endemo gome oruwanggo.
36 Anutro nowoondoyemo hamoo teyingo,
nguro oni gidarega enengo mundi onindo kowuri
yunoro, yomooyunoro mande ero, gisaruyeroro,
yoyoro ya biyomimo uto yanggango gagiwibo
gosiyeroro, yoyeyingo.
37 Oni gidarega Anutro nowoondoyemo hamoo
teyingo, nguro mundi onindo digi yoro ngundo
moondeyemo oorongooro yureyingo. Mundi
onindo oni gidarega, ene de toongooweroyi
duge oowooyi Soo, ngu yoro, ngundo kewooro
yootoongooyerootoyi, goweye gumi gumi
tunootetoyi, duge piru gura yoro, ngundo
yodongootoyi, kumooyingo. Nowoondoyemo
hamoo teyingo nguro, oni gidaregado bo gura
oowooyi Sipsip, ko bo gura oowooyi Meme,
nguro goweyi yoro ngundo ngu moondeye towi
ngundiro doobengoro, ene oororo, omburo,
tero, nguro ene goweyeboro oo nguro ingoro
wenonootoyi, onindo kowuri yunoro muri
biyomi oorengo ngu teyingo.
38 Ngundiro nguro, ene oni kini merako nguno
saro, nguno endeyoro, yadoyi, gumimbo purimo
oorero, nguno kombiteyingo. Oni gidaregado ngu
mere digi woondoko nguno nguya kombitetoyi,
gumimbo mera mereyi newendemo nguno nguya
uro, kombitemukoyingo. Ngu oni ngu, ene oni
simoo bare muriye gome nenengo, merako oni
ngano oruwonggoku, nguro muriye dagayeroote.
39 Ngu oni simoo bare ngu bidodo, Anutro
nowoondoyemo hamoo tero, Anut doongeyimo
oowooye metemi yoyingo. Ngundiro oni ngu,
ene Anutdo kuri oo gomengga yunowero ero,

mande gosiyoyingoku, ma yoyingo. Kini, naru
wengangga ngu sobowooro nguno yowanggo.
40 Ndadiro nguro, kurimi oorengo, Anutdo
noorengo sunggi mande ero gosiyoyingo
ketangga tewoku, ngundo sunggi mande
kurimingga, ngu dagayingo. Nguro
damoni ngandiro. Nowoondoyemo hamoo
teyingo oni kuri kumooyingo, ko, noore
nowoondonanimo hamoo teyingo oni ataga
nguya, Anutdo hoorooweyerootoni, kootuyisina
naru gurananggemo, noorengo bidodo
yowuruwootooye, Anutdo noore yoyeni, oni
nenengo oorengo tunootewato.

12

Noore Komo Yisasro Doongetero Enengo Nowoondonani Hamoo Tewato

1 Kurimi Anutro nowoondoyemo hamoo
teyingo oni oowooyingga oorengo, ngundo
enengo nowoondoyemo hamoo teyingo muri
gome ngu, noore yanggango etuyerootoyi,
Anutdo oo nooreya teyi ero ingoro, rogo teyingo
kongga ngu tewato. Nowoondoye hamoo
teyingo, oni kurimi, nguro gabogaboyi ngu noore
pawanggerooteku ngu, goboorebo omburo,
mera bidodo dobengoyingo. Ngundiro nguro,
noore komo oo kowuringga, nowoondonanimo
hamoo teyingo ngu, yomburiyootoni, ngu
yokowato. Ngundiro nangge, noore komo
weti mbumbuwa tewero ingootetoku nguya
bidodo yokoro, nowoondonani yanggango yero,
ebe pawapawamu teweroyiga, Anutdo rogo

teyunowoku, nguno yanggango kendu tero, oorowuwato.
2 Ngundiro nguro, noore ingondudunani bidodo komo Yisasno yewato. Yisas, noorengo nowoondonani hamoo teyingo ngu yeni tunootewerоyi, nguro simburi, ngundo noore nowoondonani yanggango yunootoni, nguro naru bidodomo, noore, Anutro nowoondonani hamoo teyingo oorooteto. Yisas merako ngano oruwokuno, ene sambo endemo ko oorewero ingoro, ene oni oni tero, nguno ngu ene mete de omukondino kumooro, nguro oyimo koorowooyingo. Ataga, enengo ebe pawapawamu ngu kinitetoni, ene Anut kandeyi metemisina bingamidodo oorengo musiyomo, nguno bibitero ooroote.

Anutdo Noore Kowuri Yunowaku, Ngu Yooneneyeroweroyimboro

3 Ye gome ingoyi. Kuri mbumbuwadodo oni, ngundo Yisasya mundiyi tero, kowuri urungga oorengo inoyingo. Ngundiro tero, ene yanggango oorengo dikayingo. Kowuri yeno tunootetoningga ngu, ye Yisasro ko ingonduduwooya, ye ma kiyayi yero nowoondoye biyomi ma yewero.
4 Ngundiro nangge, weti mbumbuwa teweroyi muringga, ngundo suwooyi sano ye yowoosootoni, eneya ebe utoro, nguno enendo ye yureni ma kumooyingo.
5-6 Ye Anutdo mandega nowoondoye yanggango yeweroyiga ewoku, ngu ma kabetewero. Enendo yeya nenengo simoone oorengo, ero eyingo. Anutro mandeno, ene ngandiro eyingo.

Nenengo Nangone, ene Oo Bidodo Simburi, ngundo muri gura ge yoonenenggerowero tetoni ngu, ge ngu ingootoyi, kingo oo ngundiro ma tewero. Ngundiro tero, oni guraya ewa. Enendo ge yoonenenggerowero kowuri gunootoni ngu, arisa, ge nowoondoge biyomi ma yewero. Ndadiro nguro, ge ingoote. Anutdo oni guraro, gome ingoro ngu, asa, ene nguro murini yoonenengororoote. Ngundiro nangge, enendo nangone, ero ngu, asa, eneno enengo murini biyomi, ngu yomosiyowa. Ero eyingo. (Poroweb 3:11-12)

7 Anutdo gedo muri biyomi tewoku, nguro yoonenenggerootoni ngu, arisa, muri metemi ngu keyo ero, etunggerootenggo. Anutdo ngu muringga, yeno teteku ngu, enengo nangonimo tewoku, ngundiro tete. Oni gura enengo simoongo oorengo, ngundo muri biyomi tetoyi ngu, ene simoongo yooneneyeroote.

8 Kuri, Awa awaye bidodo merako, ngano oorootenggoku, enengo simooye muri biyomi tetenggoku, nguro gumi yunootenggo. Ngundiro nangge, ge awanggebo ma yoonenenggerootoni ngu, ge enengo simoongo oorengo ngundiro kini. Ngu gengo awangge goyeni tunooteteku, ngundiro kini.

9 Awa, awanani merako, ngano oorootenggoku, ngundo yooneneyerootoyi ngu, noore enengo oowooye bingami okootetoku ngu, arisa, awanani sambo endemo oorootekungga ngu nguya, noore komo ngu newendemo ootooro, nguno ndadiro teyinowato? Asa, hamoo oorengo,

noore nowoondonani bidodo, ene inoro, noore keta oruwato.

10 Awa, awanani merako, ngano oorootenggoku, ngundo naru bodaga nangge, nguno noorengo muri biyomi tetetoku, nguro gumi enengo ingondudunonggo yooneneyerootenggo. Ene Anutdo yooneneyerooteku, nguro damoni ngandiro. Ene ngundiro tero, noore muri metemi keyoweroyi ngu etuyerootoni, noore enengo muri kundingiyi oorengo ngu yowato.

11 Awa Anutdo kowuri noore yunoro, yooneneyerootoni ngu, ngu naruno, noore kowuri ingoro, nguro oni oni ma teteto. Kini, nowoondonani kowuri ingororooteto. Ene noore kuri yooneneyerootoni ngu, nowoondonanimo gome enggeroruwa. Enengo muri metemi, nguno yooneneyerootoni, nowoondonani imakeyingomo ootooro, muri nenengo tewato.

Ye Ingondangeya Teya, Mandega Nga Ingoya, Yanggango Dikayi!

12-13 Ene ye Anutro mandeni ingonduduni ngu orirokono ma oorootenggo. Kini, ye komo nowoondoye yanggango yeya, Anutro ko dowooro tewanggo. Ye komo Anut tanggeyimo ko omburo, nowoondoye hamoo teyingo ngu yanggango inoro, ye mete oni gidarega nowoondoye hamoo teyingo ngu yanggango teyunowanggo.

14 Ye komo oni bidodoboya nowoondoye imakeyingo oruweroyi muri ngu keyoweroyi, nguro ko yanggango teyi. Ye komo muri kundingiyi ngu keyowero, nguro ko yanggango

teyi. Oni ngundiro muri kundingiyi kini ngu, ene Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngu ma kenowa.

15 Ye komo ingonda teyi! Kini tetoni ngu, ye kewooroyemo, nguno oni gurado Anutro sumangeni ngu kootu inoro, ene mbumbuwano soretoni Anutdo kootu inoro yokootoni, ene de tanggori kowoo ngundiro tunootero ngundo ye kowuri yunowa. Ngundiro tetoni, ngundo ye toongooyerootoni wata gura gura tewanggo. Muri biyomi ngundiro tetoyi ngu, asa, Anut doongeyimo ye biyomi sugabododo tunootewanggo.

16 Ye ingonda teyi! Oni gura ye kewooroyemo nguno yokootoyi, ooreko ooreko oni, nguro muri ma keyowero. Ye ingonda teyi, Anut ma kootu inowero, kuri Isoondo teyingo ngundiro, ma tewero. Enendo nangoni koreteroga nguro eweyi, nguno ngu, eweyimbo kumana urungga inoweroyi. Oowariro urungga kumooro, nguro koneyo kandeyimonggo, oowari tambu guranangge neweroyi, nguro enengo kumana ngu nangoni gogoro ngundiro, ngundo uriyoro neyingo.

17 Ye nga mandega nga watayi. Kootuyisina, ene eweyimo ngu kumananggaku yoweroyimboro ingootoni ngu, ene oore ngundiro erewero, sendoro biyobiyomi teyingo. Enengo eweyimbo kumana ene inoweroyi ngu, ereremo kini. Ndadiro nguro, ene nangoni kootungga ngu kuri inoyingo.

Sunggi Mande Ketangga, Nguro Muri, Ngundo
Sunggi Mande Kurimingga, Ngu Dagate

18-19 Ye Iserel oni simoo bare ngundiro kini.
Ene Sayiyon puri damonimo oorero, ene puri
sanganimo de urungga dero, kookingo urungga
yerootoni, ngu kenoro; ooreri oorengo nguya
kenoro; doogo urungga oorengo omburo, puri
pawangootoni, ngu ingootoyi, ene giramu ng-
guyi ngundiro ingoro; ko Anutro manggowo
nguya ingoyingo. Oni simoo baredo oo ngguyi
ngu ingoro, sosoreyingo urungga tero, Mosesya
ngandiro eyingo. Noore komo ngu ingowero, ma
ingooteto. Eyingo.
20 Ene ngundiro ewonggokuro, ndawugaro
nguro, ene sosoreyingo urungga Anutdo mamana
mandega ewoku, nguno ene gome ma ingoyingo.
Enengo mamana mande ewoku, ngu ngandiro.
Ene oni simoo bare, ngundo oo nusako da-
moni yero, purimo ooretoyi, arisa, ye digi yoya,
yureyiga kumooyi. Ero eyingo.
21 Ene ngu oo ngu kenoro, sosoreyingo urungga
oorengo tetoyi, Mosesndo nguya ngandiro
eyingo. No nguya, sosorero, mboorombooro
teteno. Ene ngundiro eyingo.
22 Ye ngundiro oo nguno ma tunooteyingo, kini,
ye Sayiyon purimo oorewatoku, ngu tunoote-
toyi, Anut keta oorooteku, enengo ende urungga
oowooyi Yerusalem, ngu sambo endemo oo-
roote. Ngu musiyonggano nguno, Anutro sam-
bono oni oowooyingga oorengo ootooro, Anutro
oowooyi bingami okootenggo. Onindo ma kan-
dangeweroyi nguno oorootenggo.
23 Ye sambo endemo oorewanggoku, nguno
ngu, ye Anutro oni simoo bare ene nowoon-
doyemo hamoo teyingo, ngu bidodo kuri ku-

mooyingo, ngu yeya yowuruwoowanggo. Ngu oni nguya, ene Anutdo kuri oowooye enengo bukno nakangoyingo. Ene kuri merako oruwonggoku narungga nguno, ene Anutro oni simoo bare nenengo oruwonggo. Arisa, ataga sambo endemo ngu, Anutdo enengo koyemo wirikoyeroro, enengo oni ngu komo gome nenengo oorengo yoyeni, nowoondoyemo oo biyomi gura ma ooroote.

24 Yisas ngu Anutya kawarara oni, ngundo sunggi mande ketangga ngu tewoku, enengo sidu darowo yeno wendootoni ngu, sunggi mandega ngu yanggango yeweroyimboro. Ebel beyibo ureni kumootoni ngu, Ebel sidu darowobo beyiboro sanggirini nguno wendoyingo. Ngundiro nguro, Yisasdo enengo sidu darowo wendootoni, ngundo noore hoorooweyerootoni, kundingiyi tunootewato.

Anutdo Mera Bidodo Yeni, Kinitetoni, Sambo Ende, Ngundo Nangge Oruwa

25 Ye ingonda teyi! Yengo nowoondoye ingonduduyemonggo Anutdo mande yanggango eyunowoku, nguro nowoondoye ma ukingowero. Kurimi, Mosesndo ene Iserel oni mande yanggango yunootoni, ene nguro manggowo utoro oorongooro, kootu inoro, ene nguro gumi biyomi yoyingo. Ene ngundiro biyomi mera ngano tunootetoni ngu, asa, ene noore sambono Anutga ngundo mande yanggango yunooteku, ngu kootu inootooye, nguro gumi biyomi ndadiro teyunowa? Oniyooge, noore nguro ogingo urungga oorengo yowato.

26 Kuri, Iserel oni Sayiyon puri damonimo oru-
wonggoku, Anutro manggowoobo meno yang-
gango etoni, purimo mera ngu imimi urungga
yoyingo. Ene ataga Anutdo noorengo mande
ero gosiyoro, eyingo. Kootuyisina, naru gu-
rananggemo, sambo mera bidodo nguya imimi
urungga yetoowe, nguno tunootewa. Ero eyingo.
27 Nga mandega nakangoro, naru guranangge
eyingo, nguro damoni nenengo ngandiro etuye-
roote. Oo bidodo Anutdo merako ngano yeyingo,
ngu oo bidodo Anutdo imimi tetoni, ngu bidodo
kinitetoni ngu; asa, oo sambono, ngundo nangge
sugi sugi oruwa.
28 Ngundiro nguro, noore simoo baredo Anu-
tro endega enengo simoo barero soboyerooteku,
nguno uweroyi. Nguno oni gurado noore an-
dangeyeroweroyi nguya kini. Nguro ngu, noore
komo Anutno esosootero, eneno yambo mande
enengombo, nguro gome ingooteku, ngundiro
tero, enengo oowooyi bingami nguya ero okooro,
nguro rurugaro oruwato.
29 Noore, Anutro mande ero gosiyoyingo, ngu
yanggango ma dowooro ngu, asa, debo oo
yomburiyooteku ngundiro, Anutdo noore nguya
ngundiro yomburiyerowa.

13

Kristen Oni Gome Endeyoweroyi, Nguro Murini

1 Ye Kristen oni simoo bare bidodo, Kristen do-
bookuriyeboro gome ingondudu teroruwanggo.
2 Oriroko oni mayetoyiga ngu, yendo oni ngu
yoyoro, yengo yano uro, gome yomosiyeroro

soboyerootenggoku muringga ngu gome. Ye ingootenggoku ngu, kuri onindo muri ngundiro tewonggoku ngu oni gidarega orirokononggo mayewonggoku ngu, Anutro sambo oni nenengo. Ene oni ndanonggo mayetenggoku, ngu watayi kini.

3 Kristen oni ya biyomimo oorootenggoku ngu, nowoondoyi teyunoya hoorooweyeroya, ye nguya ya biyomimo ootooro, ngundiro ingootenggoku, dobookurinanimbo hoorooweyeroyi, ero ingootenggoku ngundiro. Oni gurado ye Kristen oni nowoondoyemo hamoo ngu gura, ye ene kenootoyi, oni guraya kootuyisina yomooyinoro mande ero, kowuri ene ingootoningga ngu, asa, ye ooroya, dobooyega nguro nowoondoyi teyunoya, hoorooweya, ingonduduni yanggango teyunoyi. Ndadiro nguro, ye kuri ingootenggo. Enengo kowuri koorowoowoku ngu, ye goweyemo nguya ngundiro tunootetoni ingootenggo.

4 Ye komo ingoyi! Bare kame teweroyi muri, ngu gome oorengo. Simoo, ngundo enengomo enengomo bare nenengo nguya nangge, oni oni teya oriyi. Bare, ngundo enengomo enengomo kameyi nenengo nguya nangge, oni oni teya oriyi. Ene buribari ma tero endeyowero. Ye ingootenggoku, ngu kootuyisina, Anutdo uri biyomi oni sebobarese tero, kamebare toongootenggoku, ngu yunowa.

5 Ye digi beye nangge yororuwero, nowoondoyebo ma kenomayingowero. Oo yeno oorooteku, ngu nangge mete. Ye oo dowootenggoku

ngu, ye komo ngandiya ingoyi, eyingo. Nguro Anutro mandeno, kuri Anutdo ngandiro eyingo.

No ge ma goyokowano. Nondo sobowooro oode kootu ma gunowano. Hamoo oorengo kini. Eyingo. (Dutoronomi /Lo 31:6)

6 Ngundiro nguro, Anutdo ngundiro etoni ngu, noore nowoondonani yanggango yero, ma sosoretooye, Anutro mandeno eyingo.

Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo hoorooweneroroote. Ngundiro nguro, no onindo kowuri gura gura nunootoyi, nguro ma sosorewano, ero eyingo. (Sam 118:6)

7 Kuri, yengo Anutro yambo yano yowuru-wooweroyi, nguro oni tabango, ngundo Anutro mande yeno wesiyowonggo. Ye enengo endey-oyingo gome, nowoondoyemo hamoo teyingo gome, ko, enengo muri gome teyingo, ngu gome ingoyi. Ngundiro nangge, yengo endeyoyingo, nowoondoyemo hamoo teyingo, ko muriye gome ngu, nguro Anutno nowoondoye hamoo teyingo, ye nguya ngundiya teyi.

8 Yisas Krayisro murini naru bidodomo, ngundiro. Ene kuri ngundiro, ataga nguya, kootuyisina naru bidodomo nguya, ngundiro nangge.

9 Ene ye mande gura gura Anutro mandeno ma oorooteku, ngu ma ingoro, keyowero. Ngundiro tero ngu, ene ye yowoosootoni, ye Anutro oore yokowanggo. Ngundiro nangge, noorengo nowoondonani Anutro sumangeni, nguro komo yanggango yootoni, ngu gome oorengo. Nguno ngu, noore oowariro mamana mande ngu gura

gura ma keyoro, ngunonggo nowoondonani yanggango ma yootooye, nguro mamana mande ngundo oni simoo bare ma hoorooweyerootoni, gome endeyootenggo.

Wooro Gome Ngundiro Nguro Anutdo Nguro Gome Ingoote

10 Yisasro sidu darowo ngu noorengo wooro yeyingo, nguro de nombo musiyo. Ene wooro yeyingo oni kurimingga ngundo towimbo yambo yano wooro yeyingo. Ngundiro nguro, ene ereremo kini.
11 Anutro wooro yeyingo oni kundingiyi, nguro tabango urungga, ngundo bo gura oowooyi Sipsip, ko Bulmakawu, ngu sidu darowo yoro, ya gumi kundingiyi oorengo nguno uro, weti mbumbuwaro wooro yeyingo. Yerusalem enderoko musiyonggano, nguno nusako bingo kenoro yoro, ngu musiyonggano nguno karorootenggo.
12 Yerusalem enderoko musiyomo, Yisas nguya nguno ogingo koorowooro, kumooro, oni simoo bare enengo sidu darowobo yoyeni, kundingiyi tunooteweroyimboro teyingo.
13 Nguro ngu, noore Yisasro nowoondonanimo hamoo teyingo ngu, noore komo muri kurimi, ngu bidodo yokowato. Oni nowoondoyemo hamoo kini, ngundo yomooyunoro, kootunanisina mande ero, kowuri gura gura kingo yunootoyi ngu; asa, noore komo kowuri ngu oni oni tero koorowoowatoku, ngu Yisasdo de omukondino, noorengo oyimongootoni, ngu ene komo ngu koorowooyingo, ngundiro koorowoowato.

14 Noore ngundiro tero, nguro ingootetoku, nga
meranggano ngano, ende gurano sugi oruweroyi
nguya kini. Kini, noore ngu ende urungga
kootuyisina tunootewerоyiga, ngu erewero
sobowooro oruwato.
15 Ngundiro nguro, noore komo Yisasro
ko noorengo tewootoku, nguro oowooyimo,
suwooyi sano, Anut oowooyi bingami
okoororuwato. Noore ngundiro tero ngu, ko oni
kewooroyemo, noore Yisas noorengo Oo Bidodo
Simburi Simbunani ero, wesiyoro etetoku ngu,
asa, ngu noorengo Anutro wooro nenengo yeteto.
16 Anutdo nga woorongga ngaro ingooteku, ene
noorendo wooro gidarega nguya yeyi, ero nguro
gome ingoote. Ene ngandiro ingooteto. Noore
komo dobookurinani nowoondonani yunoro,
muri nenengo eneno tero, ene oo gaboyeboro,
goweyeboro ooro ngu wenonootoyiga ngu; asa,
noore ene hoorooweyeroyi, ngu Anutdo, nguro
oni oni tewa.
17 Ye komo yengo Kristen oni tabango, mang-
goye keyoya ngu nowoondoyemo oriyi. Ndadiro
nguro, ene yengo nowoondoyemo hamoo teyingo
ngu gome sobowootenggo. Kootuyisina ene mer-
ako, ngano ko tewonggoku, ngu bidodo Anutno
wesiyoro emukowanggo. Ngundiro nguro, yendo
ene nowoondoye kowuri ma yunowero. Kini, ene
ye enengo mande ma keyootoyi ngu, asa, yendo
enengo ko yeyi yanggango tunootetoni, ene ye
gome hoorooweyeroweroyi nguya kini.

Nondo Yeno Anutno Yemboongetoyiga, Hoorooweneroni, Ingoro Gome Ingooteno

18 Anutdo ye hoorooweyerootoni,
noorengo ingoro ngu, yendo noorengo
yemboongeroruweroyi, ngu ma kabetewero.
Noore Anut doongeyimo nowoondonani
nenengo ingoro, nguro noore suwooyi sano
nenengo endeyowero, gome ingooteto. Nguro
damoni, noorendo ye sumoo yunootooye, noore
hoorooweyeroro yemboongeyunowanggo.
19 No nowoondone bidodo ingootenoku ngu,
yendo komo Anutno noro yemboongetoyi,
ngundo no hoorooweneroootoni, no yeno sodedo
ko ombuweroyi, nguno oo gurado, noro oore ma
doongoonunowa.

Anutdo Kumana Ye Yunowero

20-21 No ngandiro yemboongetenoku ngu,
Anutdo nowoondoye imakeyingo ngu yunootoni,
ye gome oruwanggo. Yisasro darowo wendoro,
ngunonggo noorengo weti mbumbuwaro
kumoowo. Ngu sidu daroga ngundo wooro
yewoku, ngu Anutno sunggi mande ketangga ngu
ene nooreya gosiyootoni, ngu sugi sugi oruwa.
Ndadiro nguro, Anutdo noore ko yoyoro, ene
noorengo Oo Bidodo Simburi Simbunani Yisas,
ngu merenonggo yokutuwootoni, ko ootoogero,
ataga, ene keta sugi sugi duridarinidodo oruwa.
Ngundiro nguro, ene ataga, noore nowoondonani
hamoo teyingo oni, noore enengo Sipsip
soboyeroro, nguro tabango oni ooroote. No Yisas
Krayis oowooyimo, Anutno yemboongetoowe,
Anutdo noorengo nowoondonani hamoo teyingo
ngu yanggango yunootoni, noore mete ko bidodo
tero, Anutdo rogo teyunowoku, ngu tewato.

Ngundiro nguro, noore komo Yisas oowooyi bingami suwooyi sano okoororuwato. Ngu hamoo. Nondo ngundiro ero, yemboongewono.

Mande Wenga

22 Noro Kristen dobookurine, nondo nga so uyimo mande ootuwoongga nakangootenoku, nguro damoni ngandiro. Nondo ye ngundiya teyi, ero ingooteno. Yendo nga mandega nga ingoya, nowoondoyemo siriyoya, nguro oni oni teya, key-oro, ingoro, nowoondoyemo, nguro hahangeyi.

23 No yeno mande gura soweyowero. Noro Kristen doboone, Timooti, mundi onindo, ene ya biyomimo yokootoyi toongete. Ene nono sodedo ombutoni ngu, no ye yeyowero ombuwanoku nguno, asa, no eneya ombuwaro.

24 Yengo Kristen tabango bidodo, ko Anutro oni simoo bare bidodoboro, noorengo kambayeroyingo mandega yunoyi. Kristen dobookurinani, Itali merakonggo ombuyingo, ngundo yengo kambayeroyingo mande soweyoyunootenggo.

25 Anutro sumangeni ye bidodoboya orini, ero yemboongeteno. Ngu hamoo.

ANUTRO MANDE KETA
The New Testament in the Rawa Dialect of the Rawa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rawa long Niugini

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rawa (Rawa) (Rawa)

Dialect: Rawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
7f5bc84a-4dea-522b-980c-a11c545b87cc